היינט 8 זייטען

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 245 | Łódź, Poniedziałek, 26 października 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, ה' מרחשון תרצ״א | № 245

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אין קאנפליקט מיט'ן פעלקער-בונד

איז די נייע ענגלישע פעראָרדנונג וועגען פאלעסטינא

פאריז, 26. (ספ. טעל.) דער פרעזידענט פון פראנצויזישען פראָ-פאלעסטינא קאָמיטעט סענאַטאָר אָון געוו. מיניסטער גאָדאַר האָט געמאַכט פאָלגענ־דע ערקלערונג: די ענדערונג אינ'ם פאַלעסטינאַ־סטאַטוס וואָס די ענגלישע רעגירונג האָט איצט געמאַכט בעדייט נישט קיין קאָנפליקט מיט די יו־דען — ווי ס'ווערט פאַלש אויסגעטייטשט — דאָס איז אַ קאָנפליקט צווישען ענגלאנד מיט'ן פעלקער־בונד. דאָס איז אַ בולטע פערלעצונג פונ'ם מאַנדאַט וואָס מוז בעטראכט ווערען דורכ'ן העכסטען טרי־בונאַל אין האַאַג.

גענף, 16. (יט"א טעלעגראפיש).

דאָ איז דערהאַלטען געוואָרען דאָס ענגלישע ווייסבוך און האָט אַרויסגערופען אַנ'אַלגעמיינע שטוינונג. מ'האָט ערוואַרט אַז נאָכ'ן בעשלוס פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע וועלען האַרמאָניש אָפגעהיט ווערען די בעשטימונגען פון מאַנדאַט. די איינזייטיגע איינשטעלונג לטובת די אַראַבער האָט ביי אַלעמען אַרויסגערופען אַ פערוואונדערונג און זענען גאנץ אונבערוואַרטעט.

גענף, 16. (יט"א טעלעגראפיש).

יט"א דערוויסט זיך, אַז דער סעקרעטאַר פון פעלקער־בונד האָט צוגעשיקט צו אַלע מיטגלידער פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע צו איין עקזעמפלאר פון ווייסבוך און פון סימפסאָנס בעריכט. די נאָהענסטע סעסיע פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע איז בעשטימט אויפ'ן 4־טען נאָוועמבער אָבער אויף דער טאָג־אָרדנונג איז נישט פערהאַן די א"י־פראַגע, זי וועט ערשט בעהאנדעלט ווערען אויף דער קומענדיגער סעסיע וועלכע איז בעשטימט אויפ'ן חודש יוני 1931 יאָהר.

וואַהרשיינליך איז אז די מאַנדאַט־קאָמיסיע מיידט אויס צו בעהאנדלען די פראַגע איידער זי וועט אַרומגערעדט ווערען אין ראַט פון פעלקער־בונד. די סעסיע פון ראַט דאַרף פאָרקומען דעם 19 יאַנואַר 1931 יאָהר.

צושיקענדיג דעם ווייס־בוך און דעם סימפסאָן־בעריכט קיין גענף האָט די ענגלישע רעגירונג נישט געמאַכט קיין פאָרשלאַג צו שטעלען די פראַגע אויף דער זיצונג פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע.

שארפע פראָטעסטען פון ענגלישע פאָליטיקער

לאָנדאָן, 26. (ספ. טעל.) די פראָטעסטען געגען דער נייער אויסטייטשונג פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע מצד דער ענגלישער רעגירונג הערען נישט אויף אין ענגלאנד גופא. פערטרעטער פון אלע דריי פאַרטייען פעראייניגען זיך צו פראָטעסט, ווי בע קאַנט זענען די ערשטע אַרויסגעטראָטען מיט אַ פראָ טעסט די געוועזענע קאָנסערוואַטיווע מיניסטאָרען באַלדווין, טשעמבערלען, און עמערי, נאָך זיי איז אַרויס מיט אַ פראָטעסט־בריף טשערטשעל, גענעראַל סמוטס. שפעטער האָט פערעפענטליכט אַ בריף לאָיד דזשאָרדזש. נאָך דער „פערטייטשונג" פון דעם אָרגאַן פון דער לייבאָר־פאַרטיי זענען מיט שאַרפע פראָטעסטען אַרויסגעטרעטען די לייבאָר־דע־פוטאַטען ספער, קענוואָרטי און קאָלאַנעל וועדזש־וואוד.

א שטאַרקען רושם האָט געמאַכט די ערקלערונג פון לאָיד דזשאָרדזש, וועלכער בעהויפטעט אַז אין דעם קריטישסטען מאָמענט פונ'ם וועלט־קריג איז די דעקלאַראַציע אַרויסגעגעבען געוואָרען אין פערשטענ

דיגונג מיט די פערבינדעטע און מיט די דאָמיניעס.

די איצטיגע „אויסטייטשונג" הייסט ברעכען די „נאַציאָנאַלע פערפליכטונג" פונ'ם ענגלישען פאָלק.

ענגלישע קאָנסערוואַטיסטען

פערטיידיגען די באַלפור־דעקלאַראַציע

לאָנדאָן, 26 (יט"א טעלעגר.) „דיילי ניוס" שרייבט, אז בעת דער דעבאַטע איבער דער טראָן־רעדע, אין ענגלישען פאַרלאַמענט, וועט קומען צום אויסדרוק דער פראָטעסט געגען די לייבאָר־עפּו־זיציע צוליב דער ארץ־ישראל־פאָליטיק פון דער רעגירונג.

די קאָנסערוואַטיסטען האָבען ערקלערט, אַז זיי וועלען שאַרף אַטאַקירען די רעגירונג. די נייע פאָליטיק שטעהט אין סתירה צו דער באַלפור־רעקלאַ־ראַציע און צום מאַנדאַט.

ענגלישע טראָן-רעדע

וועט אויך בעריהרען די א"י-פאָליטיק

לאָנדאָן, 26 (יט"א טעלעגראַפיש) די טראָן־רעדע, וואָס וועט געהאַלטען ווערען דעם 8 אָקטאָבער, וועט אויך בעריהרען די ארץ־ישראל־פאָליטיק.

עמערי און סאַמועל וועלען אַריינטראָגען אויסבעסערונגען.

לאָרד רידינג וועט עפענען די דיסקוסיע אין לאָרדען־הויז.

באַלפור-דעקלאַראַציע איז אַ סתירה־דיגער מלחמה-דאָקומענט שרייבט „דיילי מייל"

לאָנדאָן, 26 (י. ט. א. טעלעגראפיש). „דיילי מייל" גרייפט שטאַרק אָן באַלדווינען, טשעמבערלענען און עמערי פאַר זייער בריף אין „טיימס".

באַלדווין, שרייבט די צייטונג, וויל מיר איינשפאַנען ענגלאַנד אין קאָסטבאַרע אויסגאַבען צו שאַפען די יודישע נאַציאָנאַלע היים.

די אונרוהען פון פאַריגען יאָהר זענען געווען אַ רעזולטאַט פון באַלדווינס פאָליטיק. די באַלפור־דעקלאַראַציע איז איינע פון די סתירותדיגע מלחמה־דאָקומענטען. ארץ־ישראל האָט שוין אָפגע־קאָסט מיליאָנען, דער בריטישער פרעסטיזש האָט פיל געליטען, דער משוגענער עקספערימענט מוז אָפגעשטעלט ווערען.

לאָנדאָן, 26 (י. ט. א. טעלעגראַפיש). „דיילי העראַלד" שרייבט, אַז באַלדווין וויל שלאָגען קאַפּיטאַל פון דער נייער ענגלישער דעקלאַראַציע בנוגע ארץ־ישראל.

דער איינדרוק אין דאַנציג

דאַנציג, (י. ט. א.) די נייע ענגלישע דע־קלאַראַציע האָט, ווי אין אַלע אַנדערע שטעט אויך אין דאַנציג געמאַכט אַ שטאַרקען פיינליכען איינדרוק. דער קאָמיטעט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין דער דאַנציגער פריישטאָט און האָט גלייך אָפגעהאַלטען אַ בעראַטונג און עס איז בעשלאָסען געוואָרען פעראַנשטאַלטען אַ מאַסען־פּראָטעסט־פערזאַמלונג געגען די ענגלישע יודען־פיינדליכע פאָליטיק בנוגע ארץ־ישראל. די דייטשע פרעסע ברענגט גרעסערע בעריכטען, וועגען ווייצמאַנס דימיסיע און דער אינטערוויעץ פון די קאָנסערוואַטיווע פאָליטיקער געגען דער מאַקדאָנאַלד רעגירונג.

לארד פאספילד האט מיך אריינגעפיהרט אין א טעות

די ערקלערונג פון פעליקס וואָרבורג וועגען די מאָטיוון פון זיין רעזיגנאציע

ניו־יאָרק, (יט"א). אין דער ערקלערונג וועגען די סיבות פון זיין רעזיגנאַציע פון אַמט פון פאָרזיצער פון אַדמיניסטראַטיווען קאָמיטעט פון דער יודישער אגענץ שרייבט ה' פעליקס וואַרבורג:

די ענגלישע רעגירונג האָט מיר געגעבען פער־זיכערונגען נישט גלאַט אַזוי, נאָר אַלס דעם פאָר־זיצער פון אַדמיניסטראַטיור־קאָמיטעט פון דער אַ־גענץ. לויט די בעשטימונגען פון מאַנדאַט איז די יודישע אַגענץ בערופען צו דינען מיט ראַט און מיט־אַרבייט דער ארץ־ישראל אדמיניסטראציע, כדי צו שטיצען און אַנטיילנעהמען אין דער ענטוויקלונג פון לאַנד.

די פערזיכערונגען וועלכע לאָרד פאַספילד האָט מיר געגעבען וועגען די פאָרשטעהענדע עמפעה־לונגען זעהען אויס גאַנץ אַנדערש ווי די וואָס זע־נען איצט פערעפענטליכט געוואָרען.

אויף לאָרד פאַספילדס פערזענליכע איינלאַ־דונג בין איך דעם 22־טען אויגוסט געקומען קיין לאָנדאָן. אין משך פון אַ 2־שעהדיגען געשפרעך האָט לאָרד פאַספילד בעפולמעכטיגט מיר אָפצוגע־בען געוויסע ערקלערונגען דעם אדמיניסטראטיור־קאָמיטעט פון דער יודישער אַגענץ אויף דער זיצונג פון דער עקזעקוטיווע אין בערלין, וואָס האָט געזאָלט פאָרקומען מיט איינינע טעג שפעטער. אין ליכט פון די דאָקומענטען וואָס זענען פערעפענט ליכט געוואָרען אויך דורך לאָרד פאַספילד בין איך צום בעדויערען געצוואונגען צו ערקלערען אַז איך בין אַריינגעפיהרט געוואָרען אין אַ טעות. די פאַר־שטעלונגען פון לאָרד פאַספילד האָבען זיך פער־וואַנדעלט אין אַנ'אונשולדיגע טראַנסמיסיע, וואָס האָט פאַלש אינפאָרמירט מיינע קאָלעגען אין דער יודישער אגענץ. איך האָב דערצעהלט מיינע חברים, אַז די פאָרשלאַגען פון דער רעגירונג וועלען אָנקינ־דיגען, דאָס אַרויסגעבען אַבליגאַציעס פאַר די לאַנד־ווירטשאַפטליכע ענטוויקלונג אין ארץ־ישראל פאַר אַראַבער און יודען דורך אַ קאָמיסיע פון דריי, וואָס וועט בעשטעהן פון איין יוד, איין אַראַבער און אַנ'ענגלענדער אַלס פאָרזיצער, איצט אָבער ווער איך געוואָהר, דאָס די אָנרעגונג געהט אין דער ריכ־טונג אַז די פינאַנסירונג פון לאַנדווירטשאַפטליכען פּראָגראַם איז בעשטימט פאַר דער אַראַבישער בע־פעלקערונג און שטיצט זיך מערסטענס אויף די שטייער־ער־הכנסות פון ארץ־ישראל וואָס ווערען נאַטירליך הויפּטזעכליך געצאָהלט דורך די יודען אין א"י, וועל־כע טראָגען נישט־פּראָפּאָרציאָנעל שווערע לאַסטען פון דער בעשטייערונג. איך ווער געוואָהר, דאָס די יודישע איינוואַנדערונג ווערט פולשטענדיג געשלאָ־סען און דער ערד־קויף ווערט פערבונדען מיט שווע־ריגקייטען, אַזוי דאָס אויב אפילו מען וועט גרייט זיין צאָהלען דעם טייערסטען פרייז פאַר ערד, וועט די טראַנזאַקציע דאָך זייט כמעט אונמעגליך.

די יעניגע פון אונז, וועלכע האָבען זיך בע־מיהט צו שטיצען די מעסיגע שטעלונג בנוגע דער צוקונפט און אויפבוי פון ארץ־ישראל, וועלכע האָ־בען פערזיכערט די אַראַבער, דאָס מיר האָבען נישט די שטרעבונג צו הערשען איבער די אָהער זיין דורך זיי געהערשט, נאָר לעבען און לאָזען לעבען, קענען זיך נישט פיהלען ביטער ענטוישט היינט צו טאָג, איך האָב אַפּעלירט צו מיינע חברים, זיי זאָלען גלוי־בען אין די אינטענצען פון דער ענגלישער רעגירונג, איך האָב געהאָלפען דורכזעצען די פערברייטערטע יודישע אַגענץ. איך האָב אינוועסטירט אין ארץ־ישראל מעהר ווי אַ מיליאָן דאָלאַר, האָפענדיג דאָס אויך אַנדערע וועלען נאָכטון מיין ביישפיל. איך האָב איבערצייגט די בעסטע פרויען און מענער צו שטיצען אונזערע בעמיהונגען. אַזעלכע מענשען ווי ריכטער בראַנדייס און זיינע נאָהענטע האָבען זיך פערפליכטעט צו אונערמידליכער הילף. מיר האָבען געטון דאָס בעסטע, וואָס מיר האָבען געקאָנט, אָ־בער נאָך אַזעלכע ערפאַהרונגען איז דר. ווייצמאַן וועלכער האָט זיינערצייט בעוויזען זיין טרייען ענג־לישען פאַטריאָטיזם געבראָכען אין געזונד און מוט און האָט רעזיגנירט.

מיט דאָפּעלטען בעדויערען בין איך געצוואונ־גען צו רעזיגנירען אַלס פאָרזיצער פון אַדמיניסטראַ־טיווען קאָמיטעט. איך האָב געהאַט דאָס רעכט צו פערלאָזען זיך פולשטענדיג אויף די ערקלערונגען וואָס זענען מיר ערטיילט געוואָרען דורך לאָרד פאַס־פילד און דער ענגלישער רעגירונג.. דורך מיר איז אויך דאָס יודישע פאָלק אַריינגעפיהרט געוואָרען אין אַ טעות. אונטערהאַלטען אַזעלכע בעציהונגען אַלס פאָרזיצער פון אַדמיניסטראַטיווען־קאָמיטעט איז פאַר מיר ווייטער נישט מעגליך.

=III—

היינט — דער פראָצעס געגען ג. דעפ. קוואַפּינסקי

סאָסנאָוויעץ, 26. (טעלעפאָניש). באַקאַנטלאַך הויבט זיך אָן אין היינט קרייז־געריכט דער פּראָ־צעס געגען געוו. פּ.פּ.ס.־ישען דעפּוטאַט קוואַפּינסקי. צום פּראָצעס זענען אַרויסגערופען געוואָרען 10 עדות מצד דער בעשולדיגונג און 6 מצד דער פערטיידיגונג. פאָרזיצער פון געריכט וועט זיין ריכטער סלאָנג, פּראָקוראָר ראַמבראָווסקי. אַלס פערטיידיגער טרעטען אַרויס די אַדוואָקאַטען ליבער בערענשטיין און ראָזינסקי.

עלטסטער פעלדשער

ב. קוואַל

ווּסכאָדניאַ 25

צוריקגעקערט

מודעה ואזהרה גדולה

לאפרושי מאסורי!

דער גענזלער משה מענדעל בזשיסקי, ווסכאָדניאַ 13 האָט פעדלוירען חזקת כשרות און האָט נישט קיין נאמנות אויף כשרות און עפ"י דש"ע טאָר מען ביי איהם

נישט קויפען קיין געשחט'ענע עופות אַלס כשר

און פון היינט אָן, אויב עס איז אימיצער נכשל געוואָרען פון זיינס אַ גע־שחט'ען עוף, דאַרף מען פרעגען אַ שאלה אויף די כלים.

לאָדזער ראַבינאַט

מרדכי ניסן קרול, משה דוב דאַמב,
לייביש ראָזענבערג, משה מנחם סגל,
יוסף פיינער, ישראל פרידעל.

צוזאַמען מיט דער גאַנצער פאַמיליע בעוויינען מיר דעם טויט וואָס האָט פון אונז אַוועקגעריסען אונזער טייערע נישט פערגעסענע מוהמע

פייגא קאָן

זאָל איהר די ערד גרינג זיין!

חיים ראָזענבלום און פרוי.

אראבער געניסען מעהר פון ייד. ארבייט ווי פון בריטישען שוץ

אויפרוף פון ועד-הלאומי

ירושלים (יט״א) דער ועד-הלאומי האט איינשטימיג בעשלאסען צו פערעפענטליכען פאל־גענדען אויפרוף:

די דעקלאראציע פון דער מאנדאט-רעגירונג פערגוואלדיגט דעם היסטארישען צוזאג, וועלכען דאס בריטישע פאלק האט געגעבען די יודען. די דעקלאראציע ענטהאלט נישט קיין קאנסטרוקטיווע עלעמענטען און פערדארבט דאס ווערק פאר דעם נאציאנאלער היים, וואס איז נוגע דאס גאנצע יו־דישע פאלק און נישט בלויז דעם א״י-ישוב.

א נאציאנאלע היים אהן אימיגראציע און אהן לאנד איז א מרוזאמע שפאס און פאליטישע צביעות. דער ישוב ווארפט אפ די רעגירונגס-דער־קלערונג וועגען דער א״י-פאליטיק און האפט, אז אין דעם פאל דריקט נישט אויס די רעגירונג דעם ווילען פון בריטישען פאלק.

דאס רעכט צו בויען די נאציאנאלע היים איז בעשטעטיגט געווארען דורך דעם פעלקער-בונד און די פעראייניגטע שטאטען, ווי אויך דורך אלע ברי־טישע רעגירונגען זייט דער פראקלאמירונג פון דער באלפור-דעקלאראציע. דורך זייערע קאנסטרוקטיווע דערגרייכונגען האבען די יודען געהייליגט דאס דאזיגע רעכט, וואס איז שטארקער פון עטוועלכע מאכט, וואס ווערט מיסברויכט דורך וועלכע עס איז רעגירונג.

דער ישוב וועט זיך נישט בעטייליגען אין קיין שום פארלאמענטארישע אינסטיטוציעס, וואס וועלען בערעכנעט אויף צוריקהאלטען די אויפבויאונג פון דער נאציאנאלער היים. דער וואוילשטאנד און פראג־רעס פון דער אראבישער בעפעלקערונג הענגט אפ פיל מעהר פון יודישער אימיגראציע און קאל־לאניזאציע, ווי פון אלע טעטיגקייטען פון דער ברי־טישער אדמיניסטראציע. מיר בעטראכטען אונזער צוזאמענארבייט מיט אונזערע אראבישע שכנים אלס די צופערלעסיגסטע גאראנטיע פאר דעם ווייטער־דיגען וואוילשטאנד און שלום אין לאנד. מיר אפעל־לירען צום ענגלישען פאלק און דער גאנצער ציוויליזירטער וועלט צוריקצושטעלען אונז און אונזערע רעכט און פאדערן אויף דאס יודישע פאלק און אלע לענדער צו שטעהען פעסט פאר ציון.

ראטענבערג איבערגעגעבן דעם הויך-קאמיסאר דעם פראטעסט

ירושלים, 26 (י. ט. א. טעלעגראפיש). ראטענבערג האט איבערגעגעבען דעם הויך-קאמי־סאר דעם פראטעסט פון יודישען ישוב געגען דער ענגלישער רעגירונג.

דער ציוניזם האט שטארקע ווארצ־לען אין יודישען לעבען

זאגט שלום אש

וויען, 26 (י.ט.א. טעלעגראפיש) שלום אש האט ערקלערט, אז נאך מיט 2 חדשים צוריק האט איהם די פרוי פון ענגלישען פינאנץ-מיניסטער סנאודען איבערגעגעבען, אז סימפסאן לעגט פאר אפצושטעלען דעם פערקויף פון באדען אין ארץ-ישראל און די איינוואנדערונג אויף 5 יאהר. צום בעדויערען, האט איהם די זעלבע פרוי געזאגט, איז צווישען יודען אליין נישט פערהאן קיין הסכם בנוגע דער ציוניסטישער ארביים אין א״י.

שלום אש האט ווייטער ערקלערט, אז דאס נייע „ווייס-בוך״ איז נאך נישט דער לעצטער אקט. דער ציוניזם האט שטארקע ווארצלען אין יודישען לעבען. מיר וועלען איבערוואונדען די קלעפ. די יודישע דעמאקראטיע און ארבייטערשאפט דארף ענערגיש פראטעסטירען געגען דער בעוואלדטאט פון דער ענגלישער ארבייטער-רעגירונג, וועלכע קאן דערפיהרען דערצו, אז עס זאלען זיך אפווענ־דען די יודישע סימפאטיעס פארן סאציאליזם און דעמאקראטיע.

אש אפעלירט צו ראטעווען די איינציגע יודישע גרויסע האפנונגען אין ארץ-ישראל.

—=:O:=—

זשאבאטינסקי וויל נישט איבער־נעמען די לייטונג

ווארשא, 26 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין אקאדעמישען הויז איז פאר־געקומען א באנקעט לכבוד זשאבאטינסקי צו וועל־כען ס'זענען געקומען די אנגעזעהענסטע ציוניסטי־שע טוער, בעת'ן באנקעט האט זיך ענטוויקעלט א פריינדליכער שמועס און מ'האט אנגעפרעגט זשאבאטינסקי צי וואלט ער נישט געווען גרייט איבערצונעמען די פיהרונג פון דער ציוניסטישער וועלט-ארגאניזאציע און זיך שטעלען בראש פון דער ציוניסטישער לייטונג.

זשאבאטינסקי האט דערויף געענטפערט, אז — ניין. קודם כל דערפאר וויל די עקזעקוטיווע איז געצוואונגען צו ארבייטען בשותפות מיט דער פערברייטערטער יודישער אגענץ און ער איז גע־גען דעם, אז די אגענץ זאל האבען עפיס צו זאגען אין פאליטישע פראגען פונ'ם ציוניזם. ער האלט אז די מיטארבייט פון דער אגענץ קען זיך העכ־סטענס פערשפרייטען נאך אויף ווירטשאפטליכע ענינים.

—=:O:=—

400 פאליציאנטען אויף א אבלאווע נאך באנדיטען

איז א וואלד הינטער פעטריקאוו

(—) בשעתו זענען פון דער קאלישער טורמע אנטלאפען פיר ארעסטאנטען: זינעצקי, כרוסט, יוזע־פאוויטש און סאקאלאווסקי, נישט לאנג צוריק איז אויסגעפיהרט געווארען א מארד איבער א פאלי־ציאנט קאזשענעווסקי און אין דעם זענען פערדעכ־טיגט געווארען די בעקאנטע פערברעכער קלימעצקי און קליש פון סולעיוב. אזוי ווי די פאליציי האט א חשד אז זיי בעהאלטען זיך אין וואלד פון כענ־טשנא הינטער פיעטריקאוו האט מען ארויסגעשיקט פיר הונדערט פאליציאנטען וועלכע האבען איינגע־ארדענט אנ'אבלאווע אין וואלד. די באנדיטען וועל־כע בעהאלטען זיך אין די זומפען, אזוי ווי מ'קען צו זיי נישט צוקומען, האבען דערוויל אויסגע־געפיהרט אנ'אנפאל אין דארף ווילגאמליני אויפ'ן אפטייקער, נאכדעם האבען זיי זיך פערזעהען מיט שפייז און זענען צוריק אוועק אין זייער בעהעל־טעניש.

נעכטען האט אייגער פון די וואלד-וועכטער זיך אנגעשטויסען אויף דריי באנדיטען אין ארעסטאנט־קע קליידער און ווען ער האט זיי געוואלט פערהאל־טען, האבען זיי אויפגעהויבען א שיסעריי און פער־שוואונדען. די אבלאווע מיט וועלכער עס פיהרט אן דער פאליציי-אינספעקטאר נאסעק איז פערשטארקט געווארען און דער דינג ארום די באנדיטען ווערט אלץ שטייפער אזוי, אז מ'קאן רעכענען אז אין די נאהענטסטע טעג וועלען די געפעהרליכע באנדיטען געכאפט ווערען.

אנ'אקט פון אונדאנקבארקייט און בגידה

יעדע שורה פון דער רעגירונגס-דעקלאראציע אטעמט מיט שנאה

אונגעווערליך שארפער בריף פון לארד מעלטשעט

לאנדאן (יט״א) צוזאמען מיט דער מיט־טיילונג פון זיין רעזיגנאציע האט לארד מעלטשעט, ווי די יודישע טעלעגראפען-אגענטור האט שוין מיט־געטיילט, געשיקט א בריף צו דר. חיים ווייצמאן. אין בריף ווערט געזאגט:

אונגליקליכערווייזע, בין איך צוליב מיין קראנק־הייט נישט געווען ביכולת לעצטענס צו בעטייליגען זיך אין די ארבייטען ארום א״י. פון די צייטונגען דערוויס איך זיך, אז איהר האט בעשלאסען צו רעזי־גנירען פון דער פרעזידענטשאפט פון דער יו־דישער אגענץ צוליב דער פערעפענטליכטער רע־גירונגס-דעקלאראציע וועגען דער א״י-פאליטיק, הנם אייער בעשלוס איז פון גרעסטער וויכטיגקייט, קען איך נישט אויסדריקען קיין איבעראשונג צוליב אייער האנדלונג.

אין משך פון אונזער מיטארבייט זייט 1921 זענען מיר תמיד געווען בעשטרעבט צו בעראטען די רעגירונגען און א״י-אדמיניסטראציע אין פריינד־ליכען גייסט פון צוזאמענארבייט און מיט ערנסטע און אויפריכטיגען בעגעהר צו פיהרען אונזער ווערק לויט בעשטימטע ריכטליניען. אויף איך איז געפאל־לען די לאסט פון פעראיינפארען פיל האנדלונגען פון דער מאנדאט-אדמיניסטראציע מיט דער פאר־ליטיק פון א יודישער נאציאנאלער היים און איז אונצעהליגע פאלען פערטיידיגען די רעגירונג געגען יודישע אנקלאגען, איהר און נאט ווי איך, האבען בסדר סופארדינירט זיך דער רעגירונג לשם איינ־האלטען דעם פריעדען. מיר זענען דורך דעם פרעמיער־מיניסטער געווען איינגעלאדען פון איין קאנפערענץ אויף דער צווייטער. מיר האבען געמאכט צאהל־רייכע אנרעגונגען פון פראקטישען כאראקטער. מיר האבען שטענדיג ארויסגעוויזען אונזער גרייטקייט צוזאמענארבייטען מיט די אראבער, אויב די רע־גירונג וואלט בלויז געהאט דערפאר איהר אנטייל. מען האט געזוכט אונזער ראט, אבער אונזערע עמ־פעהלונגען זענען סיסטעמאטיש איגנארירט געווארען.

ווען סער סימפסאן, וואס איז קיינמאל פאר דעם נישט געווען אין א״י, און אהן דעלעגירט געווארען אין א געהיימער מיסיע, האט די רעגירונג, נישט בעראטענדיג זיך מיט אונז (וואס זענען דערצו בערופען געווארען דורכ'ן ארט. 4 פון מאנדאט) פולשטענדיג איבערגעטרעטען די קלארע כוונות פון א״י מאנדאט. די לעכערליכע אויסטייטשונג פון די מאנדאט צילען, וואס איז ענטהאלטען אין דער רעגירונגס־דעקלאראציע, קען כאראקטעריזירט ווערען בלויז אלס בעליידיגונג פאר דער אינטעליגענץ פון יו־דענטום און אלס בערעכנעטע בעשיימפונג פון דער מאנדאט-קאמיסיע. יעדע שורה פון דעם רעגירונגס־האקומענט אטעמט מיט'ן גייסט פון שאריגל און שנאה. און הגם עס ווערט, ווי אנ'אראניע, ציטירט דאס „ווייס-בוך״ פון ה. ווינסטאן טשערטשיל, אז די יודען קומען קיין א״י אויף רעכט און נישט אויף חסד, איז עס אונמעגליך צו דערוויסען זיך, וועלכע רעכט די יודען (און אפילו מחוץ ארץ־ישראל) וועט ערלויבט זיין צו האבען און דער צו־קונפט אדער אויב זיי האבען נאך בכלל וועלכע עס איז רעכט.

עס שיינט צו זיין אונגלויבליך דער בין משוגעת הויסטער אופן, אין וועלכען די רעגירונג צושמיר־שערט די לאיאלע אונטערשטיצונג, וואס די יודען און דער גאנצער אימפעריע און איבער דער גאנ־צער וועלט האבען געשענקט גרויס-בריטאניען און איהרע אליאנטען און וואס איז איהר גוט צונוץ געקומען אין [illegible] גרויסען קריזיס, וועלכע האט גורם געווען צו דער פראקלאמירונג פון דער באל־פור-דעקלאראציע אין יאהר 1917. וויפיל טויזענדער יודישע פרייוויליגע זענען געקומען צו קעמפען צו־זאמען מיט די בריטישע קרעפטען איז קריטישען מאמענט פון דער פאלעסטינער קאמפאניע? ווי פיל האבען זייער לעבען אוועקגעגעבען פאר זאך, וואס זיי האבען אין זייער משוגעת געהאלטען אלס אנ'עכטע אשערטע אויפצובויען א נאציאנאלע היים פאר'ן יודענטום?

עס איז אנ'אקט פון אונדאנקבארקייט און בגידה, וואס האט נישט צו זיך כמעט קיין גלייכען אנ'אקט, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען דורך א רעגירונג (און, איך בין זיכער, נישט אונטער־שטיצט דורכ'ן פאלק) געגענאיבער א לייכטגלויביג און געפייניגט פאלק, וואס האט געגלויבט, אז עס האט געפונען א האפען אונטער דער ברייטער שוץ פון דער בריטישער פאהן און דעם פערזיכערונגס־ווארט פון בריטישע שטאאטסמענער.

מען קען בלויז שטוינען איבער דער חוצפה פון דער רעגירונג, וואס ציטירט די פעסטשטעלונג פון דער מאנדאט-קאמיסיע, בעזונדערס נאך דעם שרעק־ליכען טארעל, וואס איז דורך דער האמיסיע אויס־געמאסטען געווארען געגענאיבער דער פיהרונג פון די א״י-ענינים און נאך דער געמיינער פערטיי־דיגונג, וועלכע דער אויסערן-מיניסטער האט גע־פיהרט אפצושוואכען דעם טארעל.

איך מוז לסוף זאגען א ווארט וועגען מיין פערזענליכער שטעלונג. ווען די יודישע אגענץ איז געשאפען געווארען, האב איך אקצעפטירט צו טיי־לען דעם פארויץ איבער'ן ראט און פיהרען דעם פארויץ פון דעם פאליטישען קאמיטעט. אין די איצ־טיגע ערהעלטענישען פיהל איך, אז איך בין נישט ביכולת מיט נוצען ערנעהמען ווייטער די ראזיגע אמטען און איך רעזיגניר פון זיי, וועגען וואס איך בעט איך צו נעהמען צו קענטניס״

נייע פעראדנונג וועגען צייטונגס-פערקויפער

שוין אריין אין קראפט

ווארשא, 26 (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט) הייגט איז אריין אין קראפט דאס נייע געזעץ וועגען פערקויפען צייטונגען. לויט'ן דאזיגען געזעץ דארפען די צייטונגס פערקויפער טראגען ספעציעלע אפצייכנונגען אויף די הענט און טארען נישט זיין יונגער פון 15 יאהר. די פאליציי האט בעקומען א פעראדנונג די דאזיגע פעראדנונג גענוי אפצוהיטען און אין ווארשא זענען שוין היינט פערהאלטען געווארען 60 מינ־דעריעהריקע פערקויפער.

אין לאמזשע געפסלט אלע קאנדידאטען ליסטעס

א חוץ „סאנאציע״ און „בונד״

ווארשא, 26 (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט) דא איז דערהאלטען געווארען די ידיעה, אז אין לאמזשע זענען געפסלט געווארען אלע קאנדידאטען-ליסטעס צום סיים: אגודה, ציוניסטען, פועלי ציון, פויערים-פארטיי און צענט־ראלעוו. געבליבען זענען נאר די ליסטעס פון דער סאנאציע און פון סאציאליסטישען בלאק.

ווידער א קאטאסטראפע אין א דייטשען קויהלענגרוב

פרידריכשטאל (סארגעביט), 26 (סס. טעל.) דעם זעלבען טאג ווען ס'איז אין אלטסדארף פאר־געקומען די קבורה פון די אומגעקומענע בעת דער קאטאסטראפע איז דא פארגעקומען א נייע קאטא־סטראפע.

90 ארבייטער האבען זיך געפונען אינ'ם גרוב, בעת די קאטאסטראפע איז אויסגעבראכען. 30 פון זיי איז געלונגען זיך ארויסצוכאפען אויף דער אויבערפאך. די פארגענומענע אקציע צו ראטעווען די איבריגע געהט פון זעהר ענערגיש.

ביז איצט זענען שוין פעסטגעשטעלט 36 קרבנות. אין דער לעצטער מינוט זענען ארויסגע־צויגען געווארען 5 שווער פערוואונדעטע. די רע־טונגס-אקציע דויערט.

געפלאנט אנ'אטענטאט אויפ'ן רומענישען קעניג קאראל

בוקארעשט, 26 (סס. טעל.) די אויס־פארשונג, וואס ווערט דא געפיהרט אין צוזאמען־האנג מיט דער ענטדעקטער שפיאנאזש-אפערע האט פעסטגעשטעלט, אז די ארגאניזאציע האט פארגע־בריייטעט אנ'אטענטאט אויפ'ן קעניג קאראל. צווי־שען די פאפירען וואס מ'האט געפונען ביים אינזש. מאטע זענען פערהאן גענויע פלענער וואס בעצייכענען דעם ארט צווישען דעם פארלאמענט און דעם קעניגליכען פאלאץ. מאטע האט זיך מודה געווען אז דער אטענטאט האט געזאלט אזוי געפירט ווערען פאר דער פארלאמענט ערעפנונג ווען דער קעניג האט בראש פון א רעליגיעזער פראצעסיע געדארפט אדורכפיהרען דעם וועג.

ייד. ארטיסטען-פאריין און פוילען
דירעקטאריאט
פון די פארמנס-טעאטרן
בעפוגלם. דיר.: שטאקפעדער
רעזשיסער: א. בעזמאן

לאדז. ייד. קאמער-טעאטער
איי ווייסע זאל
מאנטייפעל זאבאדניא 43
בילעטער
„ארדט״
קינסטל. לייטער:
משה בראדערזאן.

היינט, מאנטאג — 1 פארשטעלונג
אנהויב 9.15 אין אווענד
צו פאפולערע פרייזען פון 80 גר. אן
גוט מארגען, האזע!...
אין 2 טיילען, 12 בילדער.

אנסאמבל לויט'ן א. ב. פרויען: זיסעל-גירל, לאלא זילבערמאן, שיינע כרים, מאשע פעטער־מאן, אסתר ראזען, עלא שליפקאוויטש. מענער: שמואליק גאלדשטיין, שמעון דזשיגאן, מאטעל קאן יעקב רייגלאס, ישראל שומאכער, י. שיפער.

טעקסטען: מ. בראדערזאן, משה נאדיר, י. אבערזשאנעק מוזיק: ה. רובין, א. ביינגעלמאן און פאלקס-מעלאדיען! דעקאר. און קאסטיומען: י. ברוינער און ח. ווינטראוב. מוזיק-לייטער — ה. רובין, רעזשי — דזשיגאן, שומאכער. ליכט-אינספעקטאר — מ. קאן, ליכט-עפעקטען — יערא.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 בייטאג און פון 5 אוו. שבת און יום-טובים א גאנצען טאג.

לאדז
27 אָקטאָבער 1930

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז,
27 אָקטאָבער 1930

אונזער רעפּרעסיע

געמיינזאַמע עמפּערונג

דאָס, וואָס איז געשעהן, איז פאַר מיר נישט געקומען אומערוואַרט. מיין פאַרגעפיהל האָט מיך נישט גענאַרט און דאָס, וואָס איך האָב באַהויפּטעט מיט אַ לענגערער צייט צוריק, איז מקוים געוואָרען. דאָך קען פון דעם זיך נישט פערקלענערען דער געפיהל פון ווייטאָג. צו דעם געפיהל אָבער איז צוגעקומען אַ נייער. איך דרייסט זיך אָבער איהם נישט אַנצורופען. דער געוו. ענגלישער אינערקמיניסטער לאָרד מעלטשעט האָט אַנגערופען די לעצטע דעקלאַראַציע פון דער ענגלישער רעגירונג אַלס אַן „אונערהערטען אַקט פון אומדאַנקבאַרקייט און פערראַט". איך קען די ווערטער נישט איבערחזר'ן, איך בין דאָך נישט קיין ענגלישער לאָרד. איך קען זיי אָבער אויך נישט ווייכער מאַכען, ווייל איך בין נישט קיין פאַלסיפיצירער פון אייגענע און נאַציאָנאַלע געפיהלען. דערפאַר וועל איך זיך אָפּהאַלטען פון דער אייגענער מאָראַלישער אָפּשאַצונג.

מען איז אונז חושד, אַז מיר, יודען, האָבען געהאַט צופיל אילוזיעס. אָבער די נאַציאָנאַלע היים, אָדער פשוט'ער געזאָגט, אַ יודישע מלוכה איז דאָך פראָקלאַמירט געוואָרען נישט דורך יודען, נאָר דורך דער ענגלישער רעגירונג אין דער באַלפור־דעקלאַראַציע. די יודען האָבען געגלויבט, אַז די רעגירונג פון ענגלישען פאָלק וועט דערפילען איהרע התחייבות'ן. צי קען מען דען אַזאַ גלויבען אַנרופען פאַר אַן אילוזיע אָדער איבערטרייבונג? יעדענפאַלס קענען די ענגלענדער אונז נישט פאָרוואַרפען אַ צו גרויסע צוטרויען צו זייערע מלוכה־אַקטען.

זאָל זיך ענגלאַנד אָפּזאָגען צו דערפילען איהרע התחייבות'ן, נאָר דאָס יודישע פאָלק און זיינע פיהרער וועלען זיך נישט אָפּזאָגען פון דער פאָדערונג, אַז דער, וואָס האָט זיך מתחייב געווען, זאָל דערפילען זיין פליכט, און נאָך ווייניגער וועלען זיי זיך אָפּזאָגען צו דערפילען זייער אייגענעם חוב, אומאויפהערליך און אָהן אָפּשטעל צו אַרבייטען, כדי צו דערגרייכען דעם בּרענענדיגסטען פאַר דער נאַציע אידעאַל. איך בין איבערצייגט, אַז דער צושטראָם פון מאַטעריעלע מיטלען און ענערגיע פּוחות וועט זיך נישט פערקלענערן.

ווי קענען מיר זיך דערשלאָגען, אַז דער אונז געגעבענער אינטערנאַציאָנאַלער אַקט זאָל דערפילט ווערען? וואָלטען מיר געווען אַ נאַציע מיט אַ טעריטאָריע, וואָלטען מיר, פערשטעהט זיך, אָנגעווענדעט איינעם פון די מיטלען, וועלכע זענען אויסגעוועהלט אין אַ אינטערנאַציאָנאַלען רעכט אונטער'ם נאָמען רעטאָרסיעס און רעפּרעסיעס. נאָר מיר זענען אַ נאַציע אָהן לאַנד. דאָך האָבען די לעצטע 25 יאָהר אויסגעאַרבייט אַ נייע רעפּרעסיע, וועלכע איז נאָך דערווייל נישט אַריינגענומען אין די ביכער פון אינטערנאַציאָנאַלע רעכט. די רעפּרעסיע איז — אַ געמיינזאַמע עמפּערונג פון אַלע מלוכות און שייכות דערמיט, וואָס צווישען זיי קען זיך געפינען אַ מלוכה, וואָס וויל נישט דערפילען איהרע התחייבות'ן. איך בין איבערצייגט, אַז די רעפּרעסיעס וועט זיין אויך אַזוי שטאַרק, ווי אַלע איבעריגע רעפּרעסיעס, וואָס זענען פאָרגעקומען דורך די אַלטע אינטערנאַציאָנאַלע רעכט.

מיט אַ בּאַוואונדערונג מוז מען אַנמערקען דעם סטיל און לשון פון דער דעקלאַראַציע. און איהר [illegible] געזאָגט וועגען דעם, אַז זי איז אַ רעזולטאַט פון דורכפיהרען „דעם חוב פון דער מאַנדאַטאָר־מאַכט". און נישט ווייט פון דעם פאַרשפּרעכען שטעלען מיר זיך אַז אַז די ווערטער, וואָס זענען געבליבען פון באַלפור'ס אַקט וועגען אַ נאַציאָנאַלער היים. דאָס דערמאַנט אונז, ווי טרויעריג דאָס זאָל נישט זיין, די פריהעליכע סצענע אין דער פּיעסע פון אַלטען דראַמאַטורג קאָצעבו, וועמענס העלד דעקלערט תמיד: „דאָס טו איך אַלס אַפּטייקער, אָבער אָט ווי איך מוז טון אַלס מענש". דרך אגב מוז מען בעמערקען, אַז דער אַפּטייקער איז געווען מעהר קאָנסעקווענט. וואָס נישט איז ער געגעבען אַלס אַפּטייקער און וואָס נישט געטאָן אַלס מענש. די איצטיגע דעקלאַראַציע איז נאָר ווי אַן אַפּטייקער און קיין שפּור פון מענשליכעם איז אין איהר נישט פאַראַן.

צום סוף מוז איך מיט אַ געוויסען פּחד אַנמערקען, אַז די דעקלאַראַציע וועט אומפערמיידליך אַריינברענגען צווישען דער יוגענד, יעדענפאַלס אין דער יודישער, אַ פערשטאַרקונג פון די אַזוי גערופענע עקסטרעם־לינקע שטרעמונגען. דער יונגער דור וועט געפינען אין דער דעקלאַראַציע אַ בּעווייזונג פון דעם, אַז אויף דער וועלט איז שווער צו געפינען... זענען נישט נאָר קליינע מענשעלעך, נאָר אויך קליינע פעלקער.

סענאַטאָר א. גרוזענבערג.

„מיר זענען נישט אימשטאַנד צו פערשפּילען"

שטימען פון דער פּוילישער פּרעסע וועגען אינטערוויאו מיט מאַרשאַל פּילסודסקי

אין דעם נייעם אינטערוויאו פון מאַרשאַל פּילסודסקי, וועלכער האָט דורכגעפיהרט דעם געדאַנק, אַז ער און די, וואָס גהען מיט איהם, קאָנען באין אופן נישט פערשפּילען אין קאַמף, וואָס קומט איצט פאָר, שרייבט דער פּ.פּ.ס.'ישער „ראָבאָטניק":

ס'איז אוממעגליך זיך פאָרצושטעלען, אַז מאַרשאַל פּילסודסקי זאָל נישט וויסען, וואָס עס קומט פאָר. אָבער לייענענדיג זיין לעצטען אינטערוויאו, האָט מען דעם איינדרוק, אַז ער ווייסט דאָך נישט, אַז עפּעס אַ שרעקליכע, אומפאַרשטענדליכע טראַגעדיע ליגט אין דער וואונדערליכער זיכערקייט, מיט וועלכער מאַרשאַל פּילסודסקי חזר'ט איבער איינמאָל נאָכאַמאָל, אַז אַלץ אין פּוילען זעהט אויס אונטער זיין רעגירונג ווי צום בעסטען, אַז דאָס איינציגע פּוילישע „פּראָבלעם" איז די „סיים־הערשאַפט", אַז דער ב. ב. איז אַ זאַמלונג פון כלערליי טאַגענדען, אַז די געוועזענע פריינד פון מאַרשאַל זענען טפשים, ליידאַקעס און קאַנאַליעס, אַז בריסק איז „די האַנד פון גערעכטיגקייט" א. א. וו. א. א. וו. אפשר וועט די געשיכטע אַמאָל אויפקלערען די דאָזיגע רעטעניש... דערווייל שטעלט זיך פאַר די וואָרהייט פון לעבען גאַנץ אַנדערש.

„מאַרשאַל פּילסודסקי בעהויפּט, אַז ער וועט די וואַהלען געווינען. מיר ווילען זעהן. די טראַגעדיע פון מאַרשאַל פּילסודסקי און פון זיין לאַגער בעשטעהט דאָך דערין, וואָס אַפילו געוואונענע וואַהלען, ביי מעטאָדען, וואָס מיר לעבען איבער, וועלען גאָרנישט לעזען. אַזאַ „נצחון" איז אַ מפּלה. מאַרשאַל פּילסודסקי האָט ערלויבט זיין לאַגער אַרויפצוגעהן אויף דער שמאָלער קלאַדקע פון „רעוואָלוציאָנערען צעזאַריזם" אין די סאַמע האָפּנונגסלאָזע און טרויעריגע פאָרמען, אין די פאָרמען פון „רומענישע וואַהלען". די קלאַדקע איז אַ שמאָלע. אַריבערגעהן איז אוממעגליך. צוריקגעהן קאָן מען נישט. עס הויבט זיך אָן דער פינפטער אַקט פון דער נאָך־מאַי־טראַגעדיע".

וועגען זעלבען אינטערוויאו שרייבט די ענדעקישע „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ":

„דער ה' פּרעמיער שוועבט אַלץ אויף זיין פילשפּראַכיגער, פיל קאָנפעסיאָנעלער און פילפּאַרטייאישער תיבה אויף די כוואַליעס פון די וואַהלען צוס.. דעמאָקראַטיש־פּערלאַמענטאַרישען האַפען. ער איז דערביי זיכער, אַז ער וועט געווינען, ווייל „פערשפּילען זענען מיר נישט אימשטאַנד".

„ווער און וואָס עס וועט געווינען וועלען מיר זעהען.

„מיר ווילען זיך נאָר ערלויבען צו מאַכען אַ קליינע בעמערקונג: „עס איז נישט אימשטאַנד צו פערשפּילען" נאָר יענער, וועלכער האָט גאָרנישט, ער ריזיקירט אַלזאָ מיט גאָרנישט. יעדער אַנדערער — אויך וויפיל ער שפּילט ערליך — קאָן פערשפּילען, בעזונדערס, ווען הינטער זיינע פּלייצעס שטעהען „טפשים" און „גנבים".

קרים־הויפּט־צענטער פון יוד. קאָלאָניזאַציע

„אַגראָדזשאָינט" הערט אויף זיין טעטיגקייט אין אוקראַינע

(מ אָ ס ק ווע). „אַגראָדזשאָינט" שטעלט אָב זיין טעטיגקייט צווישען די יודישע קאָלאָניעס אין אוקראַינע און טראָגט איבער זיין גאַנצע אַרבייט אויסשליסליך קיין קרים. די צאָהל יודישע פאַמיליעס, וואָס זענען בעדינט געוואָרען אויף אוקראַינע דורכ'ן „אַגראָדזשאָינט" דערגרייכט ביז 5000. די סיבה, פאַרוואָס דער „אַגראָדזשאָינט" שטעלט אָב זיין טעטיגקייט אויף אוקראַינע איז, ווייל קיין נייע ערד פאַר יודישע קאָלאָניזאַציע ווערט איצט אויף אוקראַינע נישט אויסגעטיילט צוליב דעם, וואָס אוקראַינע נויטיגט זיך אַליין אין ערד.

דאַגעגען ווערט קרים איצט דער הויפּט־צענטער פון יודישער קאָלאָניזאַציע: אין פערגאַנגענעם יאָהר איז אויסגעטיילט געוואָרען 109 טויזענד העקטאַר ערד און היינטיגעס יאָהר 100 טויזענד נייע העקטאַר לאַנד אין קרים. צוזאַמען מיט די פריהער אויסגעטיילטע ערד איז אין קרים איצט פאַראַן העכער 6 מיליאָן אַקער לאַנד (336 טויזענד העקטאַר) פאַר יודישער קאָלאָניזאַציע. ביז־איצט זענען אין קרים בעזעצט געוואָרען 5000 יודישע פאַמיליעס. אויסער דעם זענען פאַראַן מעגליכקייטען צו בעקומען דאָרטען נאָך גרויסע שטחים ערד ביז 200 טויזענד העקטאַר שוין אין דער נאָהנטסטער צוקונפט. עס זענען פאַראַן מעגליכקייטען צו אַנטוויקלען אין קרים אַן אינטענסיווע ווירטשאַפט פון הויכע קולטורען. דאָס אַלץ האָט בעוואויגען דעם „אַגראָדזשאָינט" צו קאָנצענטרירען זיינע געלד־מיטלען און טעכנישע קרעפטען אויסשליסליך אויף קרים, כדי אַרויסצובעקומען דעם מעגליכסט בעסטען רעזולטאַט פון דער אַרבייט.

מ אָ ס ק ווע, (יט"אַ) אַנשטאַט 3 מיליאָן און 700 טויזענד רובעל, וואָס דער „קאָמזעט" האָט, לויט דעם בודזשעט געזאָלט בעקומען פון דער רעגירונג אויף די קומענדע דריי חדשים, וועט ער בעקומען נישט מעהר ווי 1 מיליאָן מיט 850 טויזענד רובעל. צוליב דעם האָט דער „קאָמזעט" פון זיין זייט געמוזט פערקירצען די אַסיגנירונג אויף אָנצופיהרען זיין טעטיגקייט אין קרים, בירא־בידזשאַן און אין די אַנדערע געגענדען פון יודישער קאָלאָניזאַציע.

אַראַבער האָבען געהאַט נוצען פון די יודען

אָבער אַ דאַנק פּ.י.ק.א. און נישט דער ציוֹנ. אָרגאַניזאַציע

די דעקלאַראַציע פון דער ענגלישער רעגירונג וועגען א"י

לאָנדאָן, (יט"א) אין ווייטערען טייל פון דער דעקלאַראַציע פון דער ענגלישער רעגירונג וועגען דער ארץ־ישראל־פּאָליטיק ווערט געזאָגט:

עס וואָלט געווען נישט גערעכט צו בעשטעטיגען די בעהויפּטונג, וואָס ווערט פערשפּרייט, צוליב די פערשאַרפטע בעציהונגען צווישען יודען און אַראַבער, אַז דער רעזולטאַט פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע איז אין אַלע פאַלען שעדליך פאַר די אַראַבישע אינטערעסען, דאָס איז בשום אופן אופן נישט ריכטיג. עס איז אָבער נויטיג ביים בעטראַכטען דאָס פּראָבלעם צו בעהאַנדלען בעזונדער די קאָלאָניזאַציע, וואָס ווערט דורכגעפיהרט דורך אַזעלכע אָרגאַניזאַציעס ווי פּ. י. ק. א. און די קאָלאָניזאַציע אונטער'ן ציוניסטישען אויפזוכט. בנוגע דער פערגאַנגענער פּאָליטיק פון פּ.י.ק.א. קען קיין ספק נישט זיין, אַז די אַראַבער האָבען געהאַט גרויס נוצען פון דער איינריכטונג פון די קאָלאָניעס און די בעציהונגען צווישען די יודישע קאָלאָניסטען און זייערע אַראַבישע שכנים זענען געווען אויסגעצייכענט. ד יפאַלען, וואָס ווערען ציטירט דורך דער יודישער פאָרשטעהערשאַפט, כדי צו שטיצען די בעהויפּטונג וועגען נוצען, וועלכען די יודישע קאָלאָניעס האָבען געבראַכט אַראַבער, בעציהען זיך הויפּטזעכליך אויף די פּ.י.ק.א. — קאָלאָניעס איידער די קאָלאָניזאַציע איז פינאַנסירט געוואָרען דורכ'ן קרן־היסוד, וואָס איז דער מעכטיגסטער מאַכט־אינסטרומענט פון דער יודישער אַגענץ.

די ווירקונג פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע אויף די אַראַבישע בעפעלקערונג איז אין אַ גרויסער מאָס אָפּהענגיג דערפון, ווי אַזוי די יודישע קערפערשאַפטען נוצען אויס זייער ערד.

די קאָנסטיטוציע פון דער פערברייטערטער „יודישער אַגענץ" וואָס איז אָנגענומען געוואָרען אין ציריך דעם 14־טען אויגוסט 1929 זעהט פאָר אַז דער ערוואָרבענער באָדען וועט בילדען „אַני־אונפערקויפבאַר אייגענטום פון יודישען פאָלק" און אַז „עס דאַרף אַנגעווענדעט ווערען דער פּרינציפּ פון יודישער אַרבייט אין אַלע אונטערנעהמונגען פון דער אַגענץ".

דער זעלבער כלל דאַרף אַנגעווענדעט ווערען אין הסכם מיט'ן אַרט. 23 אויך דורכ'ן יודישען נאַציאָנאַל־פאָנד. דער אָפּמאַך פון קרן־היסוד מיט די יודישע קאָלאָניסטען ביים ים־ברעג, ענטהאַלט אַ בעדינגונג, דאָס די קאָלאָניסטען זענען פערפליכטען צו בעשעפטיגען בלויז יודישע אַרבייטער, אויב דאָס וועט זיי אַפילו צווינגען אַבצוקומען נאָך הילף. די זעלבע בעדינגונג פערפליכטעט אויך די קאָלאָניעס אין עמק. די דאָזיגע בעשטימונגען לאָזען זיך גאַנץ שווער פעראייניגען מיט דער ערקלערונג פון ציוניסטישען קאָנגרעס אין יאָהר 1921 וועגען דער „שטרעבונג פון יודישען פאָלק צו לעבען אין פריינדליכע בעציהונגען און געגענזייטיגער אַכטונג מיט'ן אַראַבישען פאָלק און ענטוויקלען צוזאַמען דאָס געמיינזאַמע היימלאַנד, וואָס וועט זיכערען די ענטוויקלונג פון ביידע פעלקער".

די יודישע פיהרער זענען גאַנץ אָפענהערציג ביים בעטראַכטען זייער פּאָליטיק. די עקזעקוטיווע פון „הסתדרות", וועלכע איבט אויס אַ בעדייטענדען איינפלוס אויף דער ריכטונג פון דער ציוניסטישער פּאָליטיק, האָט צוגעגעבען, אַז אַזעלכע בעוואָרענישען זענען נויטיג, כדי צו זיכערען אַ וואָס גרעסערען יודישען איינוואַנדערונג. און אָפּהיטען דעם לעבענס־ניוואָ פון יודישען אַרבייטער פון דרוק פון אַראַבישען לעבענס־ניוואָ. ווי לאָגיש ד ידאָזיגע אַרגומענטען זאָלען נישט זיין פון שטאַנדפּונקט פון אַ ריין נאַציאָנאַלער בעוועגונג, מוז אָבער דאָך אָנגעוויזען ווערען, דאָס זיי נעמען נישט אין אַכט די בעשטימונגען פון אַרט. 6 פון מאַנדאַט, וואָס פאָדערט אויסדריקליך, אַז די פערלייכטערונג פון דער יודישער אימיגראַציע, און קאָמפּאַקטער קאָלאָניזאַציע דאַרף פאָרקומען אָהן שעדיגען פון די רעכט און לאַגע פון די איבעריגע טיילען פון דער בעפעלקערונג".

אויפ'ן סמך פון ד ילעצטע פאָרשונגען איז די מאַנדאַט־מאַכט געקומען צום אויספיהר, אַז די פערווירקליכונג פון די בעשטימונגען פון מאַנדאַט קענען פאָרקומען נאָר דורך אַ בעסערער עקספּלאָאַטירונג פון באָדען. נאָר ביי אַזאַ פּאָליטיק וועט זיין מעגליך צו פערברייטערן די יודישע לאַנדווירטשאַפטליכע קאָלאָניזאַציע, נישט אַנריהרענדיג דעם אַרט. 6 פון מאַנדאַט. דער געוואונשענער רעזולטאַט קען דערגרייכט ווערען נאָר דורך יאָהרען־לאַנגער אַרבייט.

עס איז העריבער אַ גליק, דאָס אין בעזיץ פון די יודישע אָרגאַניזאַציעס געפינען זיך נאָך בעדייטענדע באָדען־רעזערווען, וואָס זענען נאָך נישט בעזעצט. די קאָלאָניזירונג פון די שטחים קען פאָרט געזעצט ווערען אָהן אויפהאַלט, בעת גלייכצייטיג וועלען אָנגעווענדעט ווערען אַלגעמיינע ענטוויקלונגס־מיטלען, וואָס וועלען ווירקען גלייכצייטיג לטובת יודען און אַראַבער. אין משך פון דעם פעריאָד אָבער מוזען די געהעריגע אַדמיניסטראַטיווע אָרגאַנען בעזיצען דעם קאָנטראָל איבער די באָדען־טראַנזאַקציעס. דער ערד־פערקויף וועט נאָר אויף אַזוי פיל ערלויבט ווערען, אויף וויפיל ער וועט נישט שטערען די פּלענער פון די דאָזיגע אָרגאַנען. נעמענדיג אין אַכט די פעראַנטוואָרטליכקייט פון דער מאַנדאַט־מאַכט איז קלאָהר, אַז די דאָזיגע פונקציעס מוזען אויסגעפיהרט ווערען נאָר דורך דער ארץ־ישראל רעגירונג.

צווישען די פּראָבלעמען, וואָס דאַרפען בעטראַכט ווערען געפינט זיך אויך די בעוואַסערונג, קאָאָרדינירונג פון טעטיגקייט פון פערשידענע רעגירונגס־דעפּאַרטאַמענטען א. א. וו.

עס דאַרף אויך געשענקט ווערען אויפמערקזאַמקייט דעם שוץ פון די פּאַכטער דורך איינפיהרען אַ וועלכע עס איז פאָרם פון בעזיץ־רעכט אָדער אויף אַן'אַנדער אופן, כדי צו פערהיטען די פּאַכטער פון עקסמיטירונג און צו הויכע פּאַכט־צינזען.

די פינאַנצען פון ארץ־ישראל ווערען שטאַרק בעלעסטיגט צוליב דער נויטווענדיגקייט פון גרויסע הוצאות אויף די זיכערהייטס־קרעפטען. די שטייגערונג פון די אַרט הוצאות איז געווען אונבעדינגט נויטיג צוליב די געשעהענישען אין הערבסט 1929 און עס איז שווער פאָראויסצוזעהן די צייט, ווען עס וועט זיין מעגליך צו רעדוצירען די אויסגאַבען.

דער גאַנצער סיסטעם פון אימיגראַציע־קאָנטראָל איז זאָרגפעליג אויסגעפאָרשט געוואָרען. אין חודש מאַי האָט די רעגירונג פון זיין מאַיעסטעט געהאַלטען פאַר נויטיג, און נישט שטערענדיג די איבעריגע פאָרמען, אָפּצושטעלען דאָס ווייטערע אַרויסגעבען סערטיפיקאַטען פאַר אַרבייטער (אויסער די 950 שוין בעשטעטיגטע סערטיפיקאַטען) פאַר'ן האַלבען יאָהר, וואָס ענדיגט זיך דעם 30־טען סעפּטעמבער, ביז דער בעשטימונג פון דער צוקונפטיגער פּאָליטיק. די אויספאָרשונג האָט ענטדעקט געוויסע פעהלערען פון איצטיגען סיסטעם, עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, דאָס אין ארץ־ישראל זענען אַריינגעקומען אַזעלכע פּערזאָנען, וועלכע וואָלטען נישט בעקומען קיין וויזע, ווען אַלע פאַקטען וועגען זיי וואָלטען געווען בעקאַנט. די רעגירונג האָט נישט ביז־איצט קיין קאָנטראָל, וואָס זאָל מעגליך מאַכען דאָס נישט אַריינלאָזען אונגעוואונשענע אימיגראַנטען. אַ ווייטערע אונבעפרידיגענדע ערשיינונג איז, וואָס אַ גרויסע צאָהל טוריסטען פערבלייבען אין לאַנד אָהן שום שטערונג. עס איז אויסגערעכענט געוואָרען, דאָס אין משך פון די לעצטע 3 יאָהר זענען אויף אַזאַ אופן פערבליבען אין לאַנד 7,800 פּערזאָן. פיל פערזאָן מיידען אויך אויס די גרעניץ־קאָנטראָל.

(סוף קומט).

נײער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נײער פאלקסבלאט

מאנטאג 27 ה' מרחשון תרצ"א

אקטאבער
זון-אויפגאנג 6.16
זון-אונטערגאנג 4.23

רעגיסטראציע פון יאהר-גאנג 1910

הײנט, מאנטאג, דעם 27. אקטאבער דארפען זיך אין דער פאליציאיש-מיליטערישער אפטײלונג בײם מאגיסטראט (פיעטרקאווער 212) רעגיסטרירען די געבוירענע אין 1910 יאהר וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 4 פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף

U W Z Ź

און פון 12. פאליציי-קאמיסאריאט

K L Ł M N O P

דינסטאג — 5 פאליציי-קאמיסאריאט

A B C D

און פון 12 פאליציי-קאמיסאריאט

R S Sz T U W Z Ź

בײם רעגיסטרירען זיך דארף מען מיטברענגען: א פאס, א מעטריקע אדער אנ'אנדער דאקומענט, א שול-צײגניש. האנדווערקער דארפען אויך צו-שטעלען א צעך-צייגניש.

פערזאנען, וואס קענען נישט בעווייזען זייער אנגעהעריגקייט צו א פרעמדער מלוכה מוזען זיך אויך רעגיסטרירען.

דינסטאג — א צוגאב פאבאר-קאמיסיע

(ב) אויף אל. קאשטשושקי 21 וועט מארגען אמטירען א צוגאב פאבאר קאמיסיע פאר די געבליבענע אין 1908 און עלטערע. ס'דארפען זיך צושטעלען די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון פ.ק.אג. 2, וועלכע האבען בעקומען פון דער שטאטישער סטאראסטווע אויפפארדערונגען זיך צוצושטעלע.

דרינגענדע שטיצע פאר ארבייטסלאזע

(ז) דער מאגיסטראט איז מודיע, אז פון היינט, מאנטאג הויבט מען אן אויסצאהלען רעגירונגס-שטיצע פאר'ן חודש סעפטעמבער. פאר ארבייטסלאזע, וועלכע זענען רעגיסטרירט אין אינטערשטיצונגס-אמט פאר ארבייטסלאזע, וועלכע האבען זיך רעגיסטרירט אין משך פון 13. ביז'ן 20. אקטאבער ה. י.

די אויסצאהלונגען וועלען פארקומען אין לאקאל פון אונטערשטיצונגס-אמט, אויפ'ן גאס פון 28. קאניאווער שיסער-פולק 32, פון 9 ביז 2 בייטאג לויט פאלגענדען סדר:

הײנט מאנטאג ד. 27. אקטאבער די אותיות:

A B C D E F

מארגען, מאנטאג דעם 28. אקטאבער

G H I J

"חנוכת הבית"...

אין נײעם לאקאל פון דער פינאנץ-קאמער אויף קאשטשושקי האבען זיך אריינגעכאפט גנבים און פון דער טיי-האלע דארט ארויסגעגנבעט מכשירים און פראדוקטען אויף עטליכע הונדערט זלאטעס.

הײנט און פאלגענדע טעג!
צום ערשטען מאל אין לאדז!
די פרעכטיגסטע קרעאציע פון טראגיש פארשטארבענעם מייסטער פון דער מאסקע
LON CHANEY
אין קלאנג-מייסטער-ווערק א.נ.
גאט'ס בייטש
לעבענס-דראמע אויפ'ן גרונד פון קאמף פון דער פאליציי מיט פערברעכער "אונטערוועלט-מענשען" פון די גרויסע שטעדט טשיקאגא און ניו-יארק
אין די הויפט-ראלען:
Anita Page i Mage Busch.
אויסער'ן פראגראם: פרעכטיגע קלאנג-קאמעדיע "Wszystko na opak" מיט די בעסטע אמעריקאנער Laury i Hardy
אנהויב אין וואכענטעגליכע טעג 4 נאכמיטאג. שבת, זונטאג און יום-טוב 14 א זייגער בײם.

די וואהלען צום סיים און סענאט

וואהל-מיטינגען פון בלאק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאלק אין פוילען

דער ציוניסטישער וואהל-קאמיטעט פיהרט ענערגיש ווייטער די אנגעהויבענע וואהל-פראפאגאנדע. נעכטען אווענד זענען ווידער פארגעקומען 3 גרויסע פערזאמלונגען: אין "צעירי מזרחי", אין "סיני" אויף גלובנא 62 און אין "בני ציון" אויף רזשגאווסקא 7. צו די מיטינגען איז געקומען זעהר א גרויסער עולם וועלכער האט זיך אויפמערקזאם צוגעהערט צו די אויספירונגען פון די רעדנער: ד"ר ראזענבלאט, משה לימאן, לאוניק א. יאעל אינזש. י. זשעלינסקי, יחיאל ערליך, מארעק, פיליק און אסט. די רעפערענטען האבען גערעדט וועגען די אויפגאבען פון בלאק צו פערטיידיגען די יודישע נאציאנאלע רעכט אין פוילען.

דער

פועלי-ציון וואהל-קאמיטעט

בעט אונז פעסטצושטעלען, אז אויף די מיטינגען פון פועלי-ציון און עלטערן-פערזאמלונגען פון די באראכאוו-שולען זענען א חוץ די בעשלוסען וועגען די סיים-וואהלען צושטימען פאר דער ליסטע 6 איז בעזונדער אנגענומען געווארען פראטעסט-רעזאלוציעס געגען די לעצטע בעשלוסען פון דער מאקדאנאלד-רעגירונג בנוגע פאלעסטינע.

אויף די עלטערן-פערזאמלונגען זענען אויך אנגענומען געווארען בעזונדערע פראטעסט-רעזאלוציעס געגען "בונד" צוליב דעם, וואס ער האט זיך פעראייניגט מיט די רעכטע פועלי-ציון פעראייניגט מיט צעירי-ציון, וואס זענען געגנער פון דער יודישער שול, בעקעמפען די י. ש. א. און זענען די פארקעמפער פון העבראיזם, און די שעפער פון "שול-קולט".

אויף די מיטינגען פון סאציאליסטישען בלאק אין פילהארמאניע און אין זאל איירא-פעיסקי זענען די פארשטעהער פון די לינקע פועלי ציון ארויסגעטרעטען אלס קעגנער פון סאציאליסטישען בלאק און גערופען צו שטימען פאר די לינקע פועלי-ציון.

גענעראל רידז-שמיגלי אין לאדז

אויף דער פאהן איינוויהונג ביי די אינוואלידען

(—) אין לאדז האט נעכטען די לעגיע פון די אינוואלידען איינגעארדענט א פייערונג לכבוד דער איינוויהונג פון א נייער פאהן. צו דער פייערונג איז קיין לאדז געקומען דער בעריהמטער גענעראל רידז-שמיגלי. ביי דער באהן האבען איהם בעגעגענט דער וואיעוואדע און פארשטעהער פון דער מיליטערישער און שטעטישער מאכט און פערש. מיליטערישע ארגאניזאציעס.

נאכדעם איז פארגעקומען א פרישטיק אין "מאלינאווא" און דער גענעראל האט אויפגענומען א דעפילאדע פון אנ'עהרען-קאמפאניע און איז אפגעפאהרען אין דער קאטעדרע צו א גאטעסדינסט און צו דער איינוויהונג פון דער פאהן.

דעם ערשטען נאגעל אין דער פאהן האט אריינגעקלאפט גענעראל רידז שמיגלי און האט דערביי געהאלטען א געלעגענהייטס-רעדע, נאכדעם האבען אריינגעקלאפט נעגעל די פרוי גענעראל מאלטשאווסקא א. אנד. אויפ'ן קבר פון אונבעקאנטען זעלנער איז געלעגט געווארען א קראנץ און גענעראל רידז שמיגלי איז אוועקגעפאהרען אויף מיטאג צום גענעראל מאלטשאווסקי. 5 אין אווענד איז פארגעקומען א רעפרעזענטאציע-אויפנאהמע אין דער וואיעוואדזטווע. 7 אווענד איז דער גענעראל צוריק אפגעפאהרען קיין ווארשא.

גרויסע שרפה אין מיטען שטאט

שבת אין אווענד איז אויף אגראדאווא 7-9 אויסגעבראכען א שרפה אין דער צוקער-פאבריק "עמיגע", וואס געהערט צו מייטלים.

דער פייער האט אויסגעבראכען אין דעם פאבריקס-זאל אויפ'ן פארטער און האט זיך פערשפרייט מיט א גוואלדיגער שנעלקייט. אין דער נאהענט פון פאבריק האט זיך געפונען א בענזין-לאגער, וואס איז נאך פערבליבען פון דער אויטאבוס-סטאציע, וועלכע האט זיך געפינען דארט אין הויף און איז איצט ליקווידירט געווארען. נאהענט האבען זיך אויך געפונען עטליכע אויטא-גאראזשען. קלענערע פאבריקלעך פון וואטע, זאקען, סוויטערס א. אנד.

דעם פייער האט דער ערשטער בעמערקט א פאליציאנט. ער האט באלד אלארמירט די פייערלעשער און ס'זענען אנגעקומען 2 פייערלעשער-אפטיילונגען. די רעטונגס-אקציע איז געווען בעשווערט, ווייל דער צוטריט צו דער ברענענדער פאבריק איז געווען בעשווערט. צוויי שעה האט געדויערט די לעשונג-אקציע.

ס'האט אפגעברענט די אינערליכע איינארדנונג פון דער פאבריק און טיילווייז דער דאך, די פארלאגעס, וואס געפינען דעם פארטער ביט'ן קעלער און ס'האבען אפגעברענט פיל צוקער, זאפט, ליקער און פארטיגע צוקערלעך.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז בײם אויסברעכען פון דער שרפה איז די פאבריק נישט געווען טעטיג און דארט איז פערבליבען א צעוואר-פענעט אייזערן אייזעלע.

דער היזק בעטרעפט א פאר צעהנדליג טויזענד זלאטעס.

אפגענארט א לאדזערין אין ווארשא

(—) גענאפעווא רוזשינסקא'ן האט געטראפען אנ'אומגליק: איהר מאן האט מען ארעסטירט אין ווארשא, ווען זי האט זיך וועגען דעם דערוואוסט, האט זי צונויפגעזאמעלט איהר גאנץ מזומן פערמעגען און איז אוועקגעפאהרען קיין ווארשא ראטעווען איהר מאן. אין ווארשא האט זי קיינעם נישט געקענט און ווען זי איז אנגעקומען קיין ווארשא האט זי זיך אנפערטרויט איהרע צרות עפעס א צופעליגער בעקאנטער. יענע האט איהר געראטען זיך ווענדען צו אנ'אדוואקאט, צו וועלכען זי איז גרייט מיטצונעהמען די לאדזער בעקאנטע, ווייל זי אליין געהט גראד צו אנ'אדוואקאט. 3

די ווארשעווער בעקאנטע האט רוזשינסקא'ן אפגעפיהרט אויף זשעלנא נומער 3 און דא אויף די טרעפען האבען זיי "צופעליג" געטראפען דעם אדוואקאט וועלכער האט גענוי אויסגעהערט די פרוי, עפעס פערשריבען, פערלאנגט פון איהר הונדערט זל. און צוגעזאגט איהר אז אין א שעה ארום וועט איהר מאן זיין פריי און געהייסען אז זי זאל איהם געהן אפווארטען פאר דער טורמע. רוזשינסקא, מלא שמחה, וואס זי האט נישט קענענדיג קיינעם אין ווארשא, אנגעטראפען אויף דעם "ריכטיגען" אדרעס, אוועק צו דער טורמע און גענומען ווארטען אויפ'ן מאן, ווען זי האט אבער אפגעווארט אנשטאט א שעה — 12 שעה און דער מאן איז נאך אלץ נישט ארויס פון טורמע, האט זי אנגעהויבען נאכפרעגען און זיך דערוואוסט, אז וועגען איהר מאן האט קיינער נישט אינטערוועניר און ער וועט נישט בעפרייט ווערען.

די שווינדלער זענען פערשוואונדען און רוזשינסקי זיצט דערווייל.

אחנוכּת-הבּית אין וו.י.ז.א.

נאך א פאר יאהרען וואנדערען און פערשידענע לאקאלען אלס סוב-לאקאטארען, האט די פרויען-געזעלשאפט "וויזא" זיך איינגעארדנעט אין א אייגענעם לאקאל, אויף שענקעוויטשא 26 און שבת-צו-נאכט האט די סימפאטישע ארגאניזאציע שאפט געפייערט דעם חנוכּת-הבּית.

אין די שעהן דעקארירטע און גרויסע זאלען, וואס זענען זיך צוזאמענגעקומען און א יום-טוב'דיגע שטימונג עטליכע הונדערט מיטגלידערינס פון פערעאין, אויך פיל דעלעגאטען פון פערשידענע ארגאניזאציעס, וואס זענען געקומען בעגריסען, האט די פרעזעס פון פעראיין פרוי מלכּה רעזניק אין א קורצע רעדע געעפענט די פייערונג און האט געגעבען דאס ווארט דעם ד"ר ברוידע, וועלכער האט מיט ווארימע ווערטער בעגריסט דעם פעראיין און געוואונשען א פרוכטבארע צוקונפט.

דערנאך האבען בעגריסט:

ד"ר ראזענבלאט אין נאמען פון דער "ציוניסטישער ארגאניזאציע", דר. שווייג — "התאחדות", דר. טארטאקאווער — די "יודישע מיטעלשולען", ראטמאן ביאלער — "מזרחי", דר. עלענבערג — "קרן היסוד", ה. מרגליות — "חלוץ המרכזי", ה' זאנדער — די רעוויזיאניסטען, ה' נאלדקארו — "דת ועבודה", ה. מארעק — "צעירי מזרחי", אינזשינער זעלינסקי — "למען ארץ ישראל", סטודענט קרויזע — אין נאמען פון די יודישע אקאדעמיקער און משה לימאן — "קרן קימת לישראל". צום סוף האט פרוי ד"ר ברוידע געהאלטען א פראגראם-רעדע און פרוי ספעקטאר האט זעהר שעהן ציטירט א רעדע פון וולאדימיר זשאבאטינסקי אין א פוילישע איבערזעצונג.

נאך די בעגריסונגען האבען די פערזאמעלטע זיך פונאנדערגעזעצט ביי טישלעך, אויף וועלכע מ'האט זיי מכבד געווען מיט א גלעזעל טיי און עס האבען משמח געווען דעם עולם די העברעאישע סטודיע, וואס האט אונטער אקאמפאנימענט פון פראפ. פיוויישים געזונגען פערשידענע ארץ-ישראל און חסידישע נגונים, עס האט אויך שטארק אויסגענומען ה' גראבאוועצקי מיט זיינע פערשידענע פאלקסלידלעך, וואס האט געזונגען מיט גרויס טעמפעראמענט.

עס האט זיך געלאזט פיהלען, אז דער עולם געסט זענען שוין געווען דורשטיג נאך א גלעזעל "וויזא"-טיי נאך א איבערדרוס פון א גאנצע זומער און ווער ווייסט, אפשר האבען זיי פיי זיך אין דער היים דעם שבת-צו-נאכט קיין מלוה-מלכּה אויך נישט געפראוועט, האבען זיי טאקע מיט א גוטען אפעטיט זיך גענומען צו דער אכילה און לאמיר זיי די ווייבער אויך וואונשען א גוטען יארמאלג, ווי האט דאס געזאגט משה לימאן און זיין בעגריסונג, אז "ארם" איז געגאנגען פון ווארט "ארמה" (ערד) און אשה פון דעם ווארט אש (פייער) און פרי פון מאכען פון "אש" — "אשה" האט מען גענומען דעם "היי" וואס איז איבערגעבליבען נאך דעם "ארמה" און בזה האט זיי פעראייניגט, אז מיט דעם פייער פון דער אשה זאל מען שאפען די "ארמה" פון קרן קימת לישראל.

א. ש-ר.

דראפישע פראטעסטען

(מיט און אהנע פראטעסט)

ווערען שנעל און פינקטליך איינקאסירט דורך די איבעראל בעקאנטע בישריפט-ביורא

"POLPRAW"

נארוטאוויטשא 1, טעל. 170-01

די אינקאסא פון פראטעסטען ווערט ערלעדיגט מיט שנעלע פערבינדונג מיט א סאמאכאד.

בריף וועלען פונאנדערגעטראגען ווערען 3 מאל א טאג

(—) ווי מיר דערוויסען זיך וועט אין די נאהנסטע טעג רעארגאניזירט ווערען דאס איצטיגע ארט צושטעלען פון בריף און פאסט-פאקעטען. יעדען טאג וועלען די בריף פונאנדערגעטראגען ווערען 3 מאל א טאג אנשטאט ווי ביז איצט — בלויז 2 מאל.

גרויסע דעמאנסטראציע-פערזאמלונג אין "התאחדות"

פרייטאג אין אווענד איז אין לאקאל פון "התאחדות" פארגעקומען א רעפעראט פון ד"ר טארטאקאווער א. ד. ט. "און וואס ווייטער" צום רעפעראט איז געקומען זעהר א גרויסער עולם.

נאכ'ן רעפעראט ווען דער עולם איז זיך פונאנדערגעגאנגען האט זיך פון זיך אליין ארגאניזירט א דעמאנסטראציע-צוג, וועלכער איז דורך נארוטאוויטש גאס אוועק צום לאקאל פון דעם ענגלישען קאנסולאט. בײם רוג פיעטרקאווער איז דער צוג פערהאלטען געווארען דורך פאליציי. בעת'ן פונאנדערטרייבען דעם צוג זענען ארעסטירט געווארען 7 מיטגלידער פון התאחדות און 2 פון החלוץ.

נאך אנ'אינטערווענץ פון ד"ר ראזענבלאט זענען אלע ארום 1 א זייגער ביינאכט בעפרייט געווארען.

ארעסטירט דעם באנדיט-פערגוואלדיגער

אין נעכטיגען נומער פון "נ. פאלקסבלאט" האבען מיר איבערגעגעבען וועגען אנ'אנפאל פון א באנדיט אויף א פרוי הינטער קאגין, בעת וועלכען דער באנדיט האט די פרוי פערגוואלדיגט. ווי מ'טיילט אונז מיט האט די פאליציי דעמזעלבען טאג ארעסטירט א פערדעכטיגען פערשוין און ווען מ'האט איהם קאנפראנטירט מיט דער פרוי קלימטשאק האט זי איהם דערקענט.

דער ארעסטירטער זאגט נישט אויס ווי ער הייסט און זיין נאמען איז דערווייל נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

מ'האט איהם אפגעשיקט אין טורמע.

אפטייקען

די היינטיגע נאכט דיזשורען

(2) נ. עפשטיין (פיעטרקאווער 225) בארטאשעווסקי (פיעטרקאווער 95) ראזענבלום (ציגעלגאס 12) גארפיין (פילסודסקי 54) קאפראווסקי (נאווא-מיעסקא 15).

ראדיא-פראגראם

זונטאג, ד. 27 אקטאבער

11.58 צייט-סיגנאל פון ווארשא און הייגאל פון מאריאצקען-טורעם אין קראקא. 12,05 גראמאפאן-פליטעס. 13,15 טאג-פראגראם, טעאטער-רעפערטואר. 15,50 לעקציע פון פראנצויזיש. 16,15 פראגראם פאר עלטערע קינדער. 16.45 גראמאפאן-פליטעס. 17,15 פארלעזונג וועגען גרויס פירשט וויטאלד. 17,45 טראנסמיסיע פון לייכטער מוזיק פון "גאסטראנאמיע" אין ווארשא. 18,45 פערשידענעס. 19,10 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, פראגראם אויף מארגען, קאמוניקאטען 19,25 גראמאפאן-פליטען. 19,35 ראדיא-זשורנאל. 20,00 ביכער איבערזיכט. 20,15 די שטרעבונגען פון דער מאדערנער פוילישער מוזיק. (פארלעזונג) 20,30 אפערעטקע 22,00 אידיציע 22,15 גראמאפאן-פליטען. 22,35 קאמוניקאטען און טאנץ-מוזיק.

וואַיעוואָדע נישט בעשטעטיגט דעם פּראַקטישן עקזאַמען פאַר אַלטע האַנדווערקער

דירעקטאָר פּיעקאַרסקי איז דימיסיע

נעכטיגע פּלענאַר-זיצונג פון ד״ האַנדווערקער-קאַמער

אויף דער נעכטיגער פּלענאַרער זיצונג פון דער לאָדזער האַנדווערקער־קאַמער איז פאַרענדיגט געוואָרען דאָס קאַפּיטעל וואָס האָט זיך אָנגערופען — פּיעקאַרסקי.

דער דירעקטאָר פון דער קאַמער פּיעקאַרסקי איז אַוועק אין דימיסיע.

די יודישע ראַטמענער אין דער קאַמער זענען לכתחילה געווען אונצופרידען מיט דעם בעשטימען פון ה׳ פּיעקאַרסקי אַלס דירעקטאָר, זיי זענען מאַיאָריזירט געוואָרען דורך די פּוילישע ראַטמענער און דער דירעקטאָר האָט אָנגעהויבען זיין טעטיגקייט אין דער לאָדזער האַנדווערקער־קאַמער, וועלכע איז די גרעסטע אין פּוילען.

די יודישע ראַטמענער און די יודישע האַנדווערקער בכלל, וועלען נישט בעדויערען דאָס אַוועקגעהן פון ה׳ פּיעקאַרסקי, ווייל ס׳איז זיי נאָך גוט אין זכרון דאָס פונאַנדערשיקען צירקולאַרען אין דער פּראָווינץ אַז אַלס מיטגלידער פון דער עקזאַמענאַציע קאָמיסיעס זאָל מען בעשטימען נאָר קריסטען, אַז דער זיי אָרגאַניזירען די קריסטליכע ראַטמענער אָנצונעהמען בעשלוסען וועגען שווערע עקזאַמענס פאַר האַנדווערקער אָדער גאָר דאָס אָפּרעדען די קוראַטאָריומס צו שטיצען יודישע האַנדווערקער־שולען און אַזוי ווייטער. די יודישע האַנדווערקער־ראַט מענער האָבען שטענדיג געהאַט מיט איהם צו קעמפען און דעריבער איז זיין אַוועקגעהן פון דער לאָדזער האַנדווערקער־קאַמער נישט קיין גרויסער פערלוסט פאַר די אינטערעסען פון די האַנדווערקער בכלל.

* * *

אין לאָקאַל פון דער האַנדווערקער־רעסורסע איז נעכטען פאָרגעקומען ד יפּלענאַרע זיצונג פון דער לאָדזער האַנדווערקער־קאַמער, באַלד פון אָנהויב פון דער זיצונג האָבען די מיטגלידער פון דער פערוואַלטונג פון דער האַנדווערקער - קאַמער קאָנאַזשעווסקי און יאַקוביעץ אָפּגעגעבען ערקלערונגען אַז צוליב דעם וואָס זיי זענען נישט איינשטימיג מיט די בעשלוסען פון דער פערוואַלטונג רעזיגנירען זיי פון זייערע מאַנדאַטען.

ראַטמאַן ראָלעק טראָגט דאַן אַריין אַ פאָרשלאַג אַז צוליב דעם ,וואס אין דער פערוואַלטונג פון דער קאַמער הערשט נישט קיין איינשטימיגקייט זאָל אויסגעדריקט ווערען אונצוטרוי דער גאנצער פערוואַלטונג.

דער פאָרשטעהער פון האַנדעלס־מיניסטעריום מיניסטעריאַל־ראַט מארקעוויטש, וועלכער איז אנוועזענד אויף דער זיצונג, ערקלערט, אַז דער אונצוטרוי־פאָרשלאַג פאַר דער פערוואַלטונג קען נישט בעטראכט ווערען אויף דער היינטיגער זיצונג, ווייל ד׳אָס איז געגען רעגולאַמין. צוליב דעם האָבען פינף פּוילישע ראַטמענער דעמאָנסטראַטיוו פערלאָזען די זיצונג.

נאָכדעם ווערט בעשטעטיגט דער פּראָטאָקאָל פון דער פריהערדיגער פּלענאַר־זיצונג און מען איז צוגעטרעטען צו די קאָמוניקאַטען, צווישען די קאָמוניקאַטען האָט דיר. פּיעקארסקי צווישען אַנדערען מיטגעטיילט, אַז די צעכען ענטפערען נישט אויף די צירקולאַרען וואָס זיי האָבען בעקומען פון דער האַנדווערקער־קאַמער. דיר. פּיעקארסקי זאָגט דערביי אַרויס זיין מיינונג אז אויף די צעכען, וואָס וועלען נישט ענטפערען אויף די צירקולאַרען זאָלען אַרויפגעלעגט ווערען שטראַפען און די צעכען וועלכע ווייזען נישט אַרויס קיין טעטיגקייט זאָלען אינגאַנצען געשלאָסען ווערען.

דיר. פּיעקארסקי טיילט אויך מיט, אַז די האַנדווערקער־קאַמער בעמיהט זיך וועגען אַ נייעם מיליאָן זלאָטעס אויף קרעדיטען פאַר האַנדווערקער.

נאָכדעם בעשליסט די פּלענאַר־זיצונג צוצושטעהן צום פערבאַנד פון די האַנדווערקער־קאַמערען וואָס גרינדעט זיך איצט.

נאָך זעהר אַ קורצער דיסקוסיע ווערט מיט קליינע אויסבעסערונגען אָנגענומען דער בּיודזשעט אויפ׳ן יאָהר 1931. אין די הכנסות זעהט דער בּיודזשעט פאָר 125 טויזענד זלאָטיס. דערביי ערקלערט פּרעזידענט שוואַנקאָווסקי אַז דאָס פּרעזידיום און די פערוואַלטונגס־מיטגלידער האָבען זיך אָפּגעזאָגט פון יעדערליי בעלוינונג פאַר די זיצונגען און אַרבייט און דעריבער איז די דיספּאָזיציע־פאָנדזיציע פערקלענערט געוואָרען פון פופצען טויזענד אויף פינף טויזענד זלאָטעס.

ראַטמאַן גאַדינסקי (דווקאָ נישט קיין יוד) לייגט פאָר צו רעדוצירען די שכירות פון דירעקטאָר פּיעקארסקי פון צוויי טויזענד זל. אַ חודש אויף טויזענד זל.

דער פאָרשלאַג ווערט אָהן דיסקוסיע אָנגענומען מיט אַ מעהרהייט שטימען. פאַר׳ן פאָרשלאַג שטימען אַלע יודישע ראַטמענער, נאָכ׳ן אָננעהמען דעם דאָזיגען פאָרשלאַג וועלכער איז גלייך מיט׳ן אויסדריקען אונצוטרוי דעם דירעקטאָר, איז געוואָרען זיכער, אַז דיר. פּיעקאַרסקי וועט מעהר נישט בלייבען אויף זיין אַמט.

דאַן ווערט בעשטעטיגט די פּעראָרדנונג פון דער קאַמער וועגען דעם, אַז יעדער אָפּמאַך מיט לערן־יונגלעך פון צעך און נישט צעך־מייסטער מוזען רעגיסטרירט ווערען דורך דער פערמיטלונג פון די צעכען אָדער הורך דער האַנדווערקער־קאַמער דירעקט.

3

ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען צו פאַררעכענען צו האַנדווערקערייִ אַ ניי פאַך — מעכאַניקער.

נאָכדעם ווי ס׳ווערען בעשטעטיגט די נייע מיטגלידער אין די עקזאמענאַציע־קאָמיסיעס, צווישען וועלכע ס׳געפינען זיך אַ גרויסע צאָהל יודען טרעט צו די זיצונג צו בעטראַכטען די פראַגע וועגען הע־כערען די טאַקסע פון די נאָרמאַלע עקזאַמענס.

נאָך אַ קורצער דיסקוסיע ווערט בעשלאָסען צו העכערען דעם עקזאַמענאַציאָנס־אָפּצאָהל פאַר געזעלען מיט 15 זל. און פאַר מייסטערס מיט 25 זלאָטעס.

ס׳רעפערירט דאַן דער דיר. פּיעקאַרסקי דעם פאָרשלאַג פון דער פערוואַלטונג וועגען איינאָרדנען אַ ספּעציעלען לוסטראַציע־אַמט, וועלכער וועט אַרויסשיקען דעלעגאַטען אין אַלע האַנדווערקער־וואַרשטאַטען, כדי צו קאָנטראָלירען צי די האַנדווערקער האָבען רעגיסטראַציע־קאַרטען, צי זיי האָבען דאָס רעכט צו האַלטען לערן־יונגלעך און בכלל צי ס׳זענען אָפּגעהיטען אַלע פאָרשריפטען פון אינדוסטריע־געזעץ.

ראַטמאַן שוואַרצבערג האַלט, אַז הגם אַזעלכע לוסטראַציעס קענען פאָרקומען, איז אָבער איצט נישט 5די צייט דערפון, די גאַנצע אַרבייט אין די האַנדווערקער־קאַמערען איז ערשט אין סטאַדיום פון אָרגאַניזאַציע, די האַנדווערקער אַליין דאַרפען זיך ערשט צוגעוואוינען צום נייעם געזעץ, מ׳דאַרף זיי ערשט לערנען. דאַן איז נאָך אַ פּראַגע, צי וועלען זיך געפינען קוואַליפיצירטע מענשען פאַר די דאָזיגע קאָנטראָל־קאָמיסיעס, ס׳קאָן קומען אפילו צו אַזעלכע זאַכען, אַז קאָנקורענטען וועלען זיך אָנטון שפּיצלען און שיקאַנירען איינער דעם אַנדערען, דעריבער האַלט ער, אַז די פראַגע דאַרף אָפּגעלעגט ווערען.

אויך ראַטמאַן סענדאָווסקי זאָגט זיך אַרויס דערפאַר אז די פראַגע זאָל אָפּגעלעגט ווערען.

צום סוף ווערט דער פאָרשלאַג פון דער פער־וואַלטונג אָנגענומען. היות אָבער ווי דער מיניסטעריאַל־ראַט מאַרקעוויטש ערקלערט, אַז אַזאַ פראַגע מוז בעשטעטיגט ווערען דורך דעם האַנדעלס־מיניסטעריום ,ווערט בעשלאָסען צו שיקען דעם בעשלוס אין מיניסטעריום צו בעשטעטיגען.

דיר. פּיעקאַרסקי ערקלערט, אַז צוליב דעם וואָס ווערען געפיהרט „אינטריגעס״ געגען זיין פּערזאָן גיט ער זיך אָפּ אין דעמיסיע. די ערקלערונג האָט קיין גרויסען איינדרוק נישט געמאַכט און מ׳געהט איבער צום לעצטען פונקט פון דער טאָג־אָרדנונג וועגען די געזעלען־ און מייסטער־עקזאַמענס.

די פראַגע איז שוין נישט קיין נייע. ס׳האַנדעלט זיך וועגען די עקזאַמענס פאַר די האַנדווערקער וועלכע האָבען געפיהרט זייערע וואַרשטאַטען נאָך פאַר דעם ווי דאָס אינדוסטריע־געזעץ איז אַריין אין קראַפט, ד.ה. פאַר דעם 15־טען דעצעמבער 1927. אין אַלע האַנדווערקער־קאַמערען אין גאַנצען לאַנד איז אין דעם ענין אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס, אַז די דאָזיגע האַנדווערקער דאַרפען נאָר האָבען אַ טעאָרעטישען עקזאַמען און נישט קיין פּראַקטישען, נאָר די לאָדזער קאַמער האָט בעשלאָסען, אַז מ׳קען אויך פון האַנדווערקער פערלאַנגען אַ פּראַקטישען עקזאַמען, דאָס הייסט, אַז ער וועט דאַרפען פאַר דער קאָמיסיע פערטיג מאַכען אַ שטיק אַרבייט אין זיין פאַך. נישט קוקענדיג אויף דער שטאַרקער אָפּאָזיציע פון די יודישע ראַטמענער האָט די פּלענאַר־זיצונג פון דער לאָדזער האַנדווערקער־קאַמער דאַן דעם פאָרשלאַג אָנגענומען.

דער וואָיעוואָדע האָט אָבער דעם פאָרשלאַג נישט בעשטעטיגט און צוריק איינגעפיהרט די הנחות עקזאמענס פאַר די עלטערע האַנדווערקער.

אויף דער פערוואַלטונגס־זיצונג פון דער האַנד־ווערקער־קאַמער, וואו דער בעשלוס פון וואָיעוואָדע איז ווידער בעטראַכט געוואָרען, איז ענטשטאַנען אַ חלוקי דעות, אַ טייל האָבען געהאַלטען, אַז מען דאַרף אָננעהמען דעם בעשלוס פון וואָיעוואָדע, אַנ־דערע ווידער, אַז מ׳דאַרף דעם בעשלוס פון וואָיע־וואָדע אָנקלאָגען אין מיניסטעריום.

די פראַגע איז דעריבער ווידער נעכטען בע־האַנדעלט געוואָרען אויף דער פּלענאַרער־זיצונג.

וויצע־פּרעזידענט קאַזשימירסקי זאָגט, אַז די יודישע האַנדווערקער האָבען אַמוועניגסטען מורא פאַר די פּראַקטישע עקזאַמענס, אַפילו פאַר די שטרענגסטע, אָבער דער כלל דאַרף זיין חל אויף אַלע האַנדווערקער אָהן יוצא מן הכלל, פיל אַלטע האַנדווערקער וועלען זיך קענען בעווייזען מיט פּאַפּירלעך, וואָס זיי האָבען פון די צעכען און וועלען פטור זיין פון עקזאַמען, אָבער אַזעלכע פּאַפּירלעך האָט מען געקענט אַרויסבעקומען אויף פערשידענע אופנים. דאַגעגען די יודישע האַנדווערקער האָבען נישט אַזעלכע פּאַפּירלעך, ווייל זיי זענען נישט אָנגע־נומען געוואָרען אין די צעכען. פון דער אַנדערער זייט ווידער איז פּשוט אומזין צו געהען עקזאַ־מענירען פּראַקטיש האַנדווערקער וועלכע אַרבייטען שוין צו דרייסיג יאָהר אין זייער פאַך.

ראַטמאַן סענדאָווסקי ווייזט אָן, אַז ס׳קען זיך טרעפען אַ פאַל, ווען אַ האַנדווערקער איז אַן עלטערער מענש פון פופציג יאָהר און העכער. ווען די הענד ציטערען שוין ביי איהם און וועט נישט קענען אויספיהרען פּראַקטיש קיין פּרעציזע אַרבייט, דערפאַר בלויז קען מען איהם נישט אוועקנעהמען דאָס רעכט צו זיין קיין האַנדווערקער, ווייל ער קען דערביי זיין דער בעסטער פאַכמאַן.

צוליב דעם וואָס ביים אָנהויב פון דער זיצונג האָבען עטליכע פּוילישע ראַטמענער דעמאָנסטראַ־טיוו פערלאָזען די זיצונג זענען די יודישע ראַט־מענער געבליבען אין דער מעהרהייט און ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען אָנצונעהמען דעם בעשלוס פון וואָיעוואָדע און קיין שום רעקורסען מעהר נישט אָפּצוגעבען, אַזוי אַז די האַנדווערקער וועלכע פיהרען זייערע וואַרשטאַטען פון פאַר׳ן 15־טען דעצעמבער 1927 וועלען בעלעגען הנחה־עקזאַמענס. מיט דעם איז ד יזיצונג געשלאָסען געוואָרען.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע״ נאַרוטאַוויטש 20

יוד. אַרטיסטען - פאַריין אין פּוילען
דירעקטאָריאַט פון די פּראָווינץ-טעאַטערן

בעפאָלמעכטיגטער דיר. א. שטאַקפעדער
לייטער: א. בעזמאַן

איילט צו זעהען! — די לעצטע גאַסטשפּילען! — איילט צו זעהען!

פון דער אַמעריקאַנער קינסטלערין ליבלינג פון לאָדזער און וואַרשעווער עולם

אננא יאַקובאָוויטש

היינט, מאָנטאָג דעם 27-טען אָקטאָבער 9 אַ זייגער אין אָוונד

גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 80 גראָשען אָן

צום 1 מאָל אין לאָדז וועט אננא יאַקובאָוויטש אויפטרעטען אין גרעסטען סעזאָן-שלאַגער

„די אייביגע מאַמע״

אין 3 אַקטען פון קאַלמאַנאָוויטש. .·. הויפּטראָל „פרידאַ״ — אננא יאַקובאָוויטש.

ס׳נעמט אָנטייל דער גאַנצער אויסגעצייכענטער אַרטיסטען-אַנסאַמבל פון וואַרשעווער טעאַטערס

אין פּראָבען: די לעצטע סענסאַציע „וואָס פערלאַנגט אַ פרוי״?

דיריגענט ל. זעלמאַן. .·. בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון זאַל פילהאַרמאָניע.

ספּאָרט-בעוועגונג

צוויי אינטערנאַציאָנאַלע פוסבאָל-מעטשעס

אין פערלויף פון נעכטיגען טאָג זענען נישט פאָרגעקומען קיין שום ליגע־מעטשען. די בעסטע פּוילישע שפּילער זענען געווען פערנומען אויף צוויי אינטערנאַציאָנאַלע מעטשען מיט לעטלאַנד און טשעכאָסלאָוואַקיי. נאָך דעם לעצטען זיג פון פּוילען איבער שוועדען אין פערהעלטניש 0:3 האָט מען די פּוילישע רעפּרעזענטאַנץ געהאַלטען פאַר אַ זעהר גוטע און מ׳האָט געלעגט פיל האָפנונגען אויף די נעכטיגע צוויי דערמאָהנטע מעטשען. נאָך מעהר פער טרויען האָט מען געהאַט צום פערבאַנדס - קאַפּיטאַן לאָט, וועלכער קען אויסגעצייכענט די שפּילער און שטעלט מוזדיג צונויף די רעפּרעזענטאַנצען.

די פּוילישע רעפּרעזענטאַנץ האָט דעצידירט גע־שלאָגען די לעטלענדער, דאַגעגען האָט זי פערשפּילט ביי די מעהר רוטינירטע טשעכען.

פּוילען — לעטלאַנד 0:6

די גאַנצע צייט פון מעטש האָט פּוילען די איבערמאַכט, די לעטלענדער קומען כמעט נישט צום וואָרט. די טויערען האָבען דערגרייכט נאַוראַט 4, מאַליק 1 און באַלצער 1.

טשעכיען — פּוילען 1:2

די פּוילישע רעפּרעזענטאַנץ האָט אַדורכגעלאָזען עטליכע געלעגענהייטען צו שיסען אויפ׳ן געג־

נערס טויער און האָט פערשפּילט אין דער דערמאָהנ־טער פערהעלטניש.

אַמאַטאָרישער ספּ.-קלוב-וואָוועל 0:6

מעטש וועגען אַריינגעהן אין דער ליגע.

קאַטאָוויץ, 26. (ספּ.) היינט איז דאָ פאָרגע־קומען דער איינציגער מעטש וועגען אַריינגעהן אין דער ליגע. געווינען האָט דער שלעזישער א.ק.ס., וועלכער איז דער זיכערסטער קאַנדידאַט אַריינ־צוקומען אין דער ליגע.

ספּאָרט-בעוועגונג אין לאָדז

פוסבאָל-טורניר וועגען בעכער

נעכטען האָט זיך אָנגעהויבען דער פוסבאָל־טורניר וועגען אַ בעכער צווישען 4 בעסטע פוסבאָל קלובען: ביידע ליגע־קלובען, ל.ט.ס.ג. און ל.ק.ס. און דער מייסטער און וויצע־מייסטער פון „אַ״־קלאַס וו.ק.ס. און טוריסטען.

די רעזולטאַטען פון די ערשטע צוויי מעטשען אין שורני זענען געווען באמת סענסאַציאָנעלע.

ל.ט.ס.ג. — וו.ס.ס. 2:0

דער „אַ״־קלאַסיגער וו.ק.ס. האָט געשלאָגען די ליגע־מאַנשאַפט ל.ט.ס.ג. וועלכע האָט רעמיזירט לעצטענס מיט „פּאָלאָניאַ״ און „וואַרשאַוויאַנקאַ״ מיט רעזולטאַט 2:0, ל.ט.ס.ג. האָט אַפילו נישט געקענט דערגרייכען קיין עהרען־טויער.

טוריסטען — ל.ק.ס. 2:4

אויך דער וויצע־מייסטער פון „אַ״־קלאַס די טוריסטען האָבען זיך אָפּגעפּערטיגט מיט ל.ק.ס. און איהר צוגענומען די שאַנסען צוצוגעהן צום פינאַל וועגען בעכער. דער פינאַל וועט דעריבער אויסגע־שפּילט ווערען נישט צווישען די ליגע־קלובען נאָר צווישען די „אַ״־קלאַסיגע וו.ק.ס. און טוריסטען.

מעטשען פון די יודישע קלובען

בּוזשאַ (פּאַביאַניץ) — הכח 2;0

הכח האָט געשפּילט אַ פריינדשאַפטס־מעטש מיט דער פּאַביאַניצער „בּורזשאַ״ און ווי ס׳איז געווען פּאָראויסצוזעהען פערשפּילט מיט 0:2 נישט דערגרייכענדיג קיין עהרען־טויער.

השמונאי — ווידזעוו 4:2

דער סימפּאַטישער „חשמונאי״ האָט געשפּילט מיט׳ן אַ־קלאַסיגען ווידזעוו. חשמונאי האָט זעהר שעהן געשפּילט און אין דעם פערהעלטניש נישט געדאַרפט פערשפּילען.

באָקס-מעטש

לאָדז — דאַנציג-אויבערשלעזיען 4:10

נעכטען איז אין פילהאַרמאָניע זאַל פאָרגע־קומען אַ באָקס־מעטש צווישען דער רעפּרעזענטאַנץ פון לאָדז און דער רעפּרעזענטאַנץ פון דאַנציג און דייטש־אויבערשלעזיען. די לאָדזער מאַנשאַפט האָט בעזונדערס אין די לייכטערע וואָגען איבערגעשטי־גען ד יגעסט. די לאָדזער מאַנשאַפט האָט געזיגט אין דער פערהעלטניש 4:10.

עס פאָהרט שוין

CYRK

STANIEWSKICH

נאָך לאָדז

Dr. med.

J. NADEL

ספּעציאַליסט פאַר קינדער און פרויען-קראַנקהייטן

פּאָמאָרסקאַ 7, טעל. 127-84

נעמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג

נייע שוידערליכע פאַקטען וועגען פרויען־האנדעל אין ארגענטינע

דער פעראיין פון די פרויען־הענדלער „צבי מגדל".—ווי אזוי די הענדלער האַלטען זייערע קרבנות אין שרעק.—די פאָליציי העלפט די הענדלער.—א צעטעל פון די ערגסטע פרויען־הענדלער.— די פאַקטען זענען אויפגעדעקט געוואָרען נאָך אַן אויספאָרשונג פון דער רעגירונג

צוליב דער פּאָליטישער אויפרעגונג אין לאַנד איז ד ילעצטע וואָכען פאַר דער רעוואָלוציע, האָט מען דאָ אויף אַ ווייל פערגעסען אָן דעם סענסאַציאָנעלען ענין פון דעם „מיגדאל", דעם פעראיין פון די פרויען־הענדלער. הייגט איז דער דאָזיגער אינטערעס ווידער אויפגעלעבט געוואָרען דורך אַ ראַפּאָרט פון דעם אָרדנונגס־קאָמיסאַר פון דעם בוענאָס־איירעסער פּאָליציי, ה' כולא אלסאָגאַראַי, צום נייעם פּאָליציי שעף פון בוענאָס־איירעס, אַדמיראל ערמעלאָ. דער קאָמיסאַר פון דער זיבעטער קאָמיסאַריע דערצעהלט זיין שעף פרטים אָפּט קאָמישע אין זייער בלוטיגען טראַגיזם.

דער קאָמיסאַר אַלסאָגאַראַי הויבט אָן זיין ראַפּאָרט מיט דער קלאַגע פון דער אונטערוועלט־פרוי רחל ליבערמאַן, וועלכע האָט איבערגעגעבען אַ קלאַגע געגען איהר „מאַן", שלמה יוסף קאָרן, פאַר אויסנאַרען ביי איהר געלד און צווינגען זי צוריק צו פּראָסטיטוציע.

פון דער דאָזיגער קלאַגע פון רחל ליבערמאַן האָט זיך, ווי בעוואוסט, אָנגעהויבען דער גאַנצער טומעל געגען די „רופיאַנעס" (די מענער־באַנדיטען, וואָס פערנעמען זיך מיט פרויען־האַנדעל אין אַרגענטינא). די געשיכטע פון רחל ליבערמאַן האָב איך שוין אַמאָל דערצעהלט אין „פאָרווערטס". איך וויל דאָ נאָר קורץ איבערחזר'ן:

רחל ליבערמאַן, וועלכע האָט געלעבט עטליכע יאָהר פון פּראָסטיטוציע, האָט געוואָלט ענדליך זיך בעפרייען פון דער דאָזיגער שענדליכער שקלאַפעריי. מיט דעם אָפּגעשפּאָרטען קאַפּיטאַל פון אַרום 80 טויזענד פּעזאָס האָט זי זיך געמאַכט אַ פּאַפּיר־געשעפט אין איינער פון ד יצענטראַלע גאַסען פון בוענאָס־איירעס. די רופיאַנעס האָבען איהר אָבער נישט געקענט מוחל זיין איהר „אומטרייהייט" און דאָס אַנטלויפען פון זיי צו די „וויטישע" (אַנשטענדיגע לייט). זיי האָבען אונטערגעשיקט דעם רופיאַן שלמה יוסף קאָרן, ער זאָל זיך „פערליבען" אי ןדער פרוי ליבערמאַן און איהר פערדרעהען דעם קאָפּ. די אינטריגע איז געלונגען. די ליבערמאַן האָט „חתונה געהאַט" מיט קאָרנ'ען און האָט איהם ביסלעכווייז אַוועקגעגעבען דאָס גאַנצע פערמעגען. צולעצט האָט ער זי געצוואונגען ווידער צו געהן אַרבייטען אין אַ „הייזעל".

אין זיין בעריכט ווייזט אָן דער קאָמיסאַר אלסאגאראי אויף די שוועריגקייטען, וועלכע עס האָבען געמאַכט געוויסע אָפּגעקויפטע פּאָליציי־בעאַמטע, וועלכע האָבען נישט געלאָזט אויפדעקן דעם אמת. אויך די פערשידענע ספּעקולאַציעס פון די אַדוואָקאַטען פון די רופיאַנעס (וועלכע זענען, אגב, פּכבודע אַרגענטינער בירגער — נישט־יודען) האָבען אַ סך געשטערט דעם גאַנג פון דער אונטערזוכונג.

פעסטשטעלענדיג די פערשידענע פאַקטען, כאַראַקטעריזירען דעם פעראיין פון די רופיאַנעס, „צבי מיגדאל", וועמענס מיטגלידער האָבען נישט געטאָרט זיין קיין אַנדערע מענשען ווי נאָר סאַמע רופיאַנעס, גיבט דער קאָמיסאַר אַלסאָגאַראַי אַריבער צו די איינצעלהייטען, וועלכע מיר גיבען דאָ איבער:

רחל שפּערצשטיין האָט זיך פערנומען מיט וזראָסטיטוציע אינ'ם הויז נומער 73, אויף דער גאַס לאַררעא. זי איז געקומען קיין אַרגענטינא, ווערענדיג אַהער פערפיהרט פון דעם רופיאַן נאַטאַליא (נפתלי ?) זוסמאַן, וועלכער האָט מיט אַ

פון עבריקא אלטמייער.

צייט שפּעטער, צוליב אַן'אָנגעשטעקטער קראַנקהייט בעקומען אַ געהירען־קראַנקהייט מיט גייסטיגער צורודערטקייט. זוסמאַן איז געלעגען אין אַ קראַנקען־אַנשטאַלט 15 מאָנאַטען ביז ער איז געשטאָרבען. די חברה „צבי מיגדאַל" האָט אַרויפגעלעגט אויף רחל שפּערצשטיין די לאַסט צו צאַהלען אַלס קאָסטען פון דער קראַנקהייט און דעם מאָנאַטליכען בעטראָף פון סאַנאַטאָריום, וועלכעס האָט אויסגעמאַכט 1,500 פּעזאָס מאָנאַטליך. אויך ד ימצבה, וועלכע מען האָט געשטעלט זוסמאַנען אויפ'ן רופיאַנישען בית־עולם אין אַוועזשאַנעדא, און וועלכע האָט געקאָסט 2500 פּעזאָס, האָט רחל געמוזט בעצאָהלען מיט ד יפערדינסטען פון איהר קערפּער.

נאָך אַזוי פיל קרבנות האָט רחל שפּערצשטיין געמיינט, אַז זי איז שוין פריי. אָבער דער „צבי מיגדאל" האָט אַנדערש בעשלאָסען.

נאָכ'ן טויט פון נאַטאַליא זוסמאַן איז געקומען דעם פערשטאָרבענעמ'ס ברודער, מאַקס זוסמאַן, און געפאָדערט פון רחל'ן, זי זאָל איהם איבערגעבען דאָס פערדינסט, אַז נישט וועט מען איהר פערמאַכען דאָס „הייזעל".

די געוואַנטקייט פון ד ידאָזיגע מענשען — אַזוי בעמערקט ווייטער דער קאָמיסאַר — האָט נישט קיין גרעניצען. כדי צו דערגרייכען זייער צוועק האַלטען זיי זיך נישט צוריק פאַר קיין שום שוועריגקייטען.

מאַקס זוסמאַנ'ס „ווייב" רעגינא גרינבערג איז אַמאָל געקומען אין פּאָליציי אַריין מסר'ן איהר חבר'טע רחל שפּערצשטיין, אַז די לעצטע האַלט אויס אַ רופיאַן אין דעם הייזעל אויף לאַררעא גאַס וואו זי פערנעמט זיך מיט איהר פרנסה. אויף דער פראַגע פון דעם פּאָליציי־פונקציאָנאַר, פאַר וואָס זי קומט פלוצים מיט אַזאַ מסירה געגען איהר חברטע, האָט רעגינא געענטפערט, אַז זי און רחל זענען חבר'טעס פון דער היים. זיי זענען ביידע צוזאַמען פערפיהרט געוואָרען אַהער. זי רעגינא, וויל זיך באַלד בעפרייען. זי וויל נאָר אָנשפּאָרען אַ אַביסעל געלד אום צו קענען אומקעהרען זיך אַ אַהיים. רחל, אָבער קלערט גאָר נישט צו פערלאָזען דאָס פּראָסטיטואירטע לעבען און זי האָט אויך נישט געוואָלט שיקען אַ קליינע אונטערשטיצונג איהר שוועסטער אין דער אַלטער היים אויף חתונה הוצאות. צוליב דער דאָזיגער מיאוסער אויפפיהרונג איז רעגינאַ געקומען מיט דער מסירה, וועלכע איז נישט קיין אַקט פון נקמה, נאָר דאָס זאָל זיין אַ שטראָף פאַר דער געפיהללאָזיגקייט וואָס רחל שפּערצשטיין האָט בעוויזען פאַר איהר פאַמיליע.

די דאָזיגע גאַנצע מעשה פון דער פּראָסטיטוטקעס רחמנות־געפיהל צו דער שוועסטער פון דער געפיהללאָזער חבר'טע האָט זיך באַלד אַרויסגעוויזען אַלס אַ פּשוטען ליגען, רעגינאַ, וועלכע לאָזט זיך עקספּלואַטירען פון דעם רופיאַן מאַקס זוסמאַן האָט פּשוט געוואָלט טעראָריזירען איהר חבר'טע רחל, אַז זי זאָל אויך אָפּגעבען איהרע פערדינסטען צו מאַקס'ן.

דער אלמעכטיגער „צבי מיגדאַל" לאָזט נישט קיין פרוי אויף הפקר

לאה גאסקין פערנעמט זיך מיט פּראָסטיטוציע אין הויז נומער 3255 אויף דער גאַס סאַרמיענטא. איהר עקספּלואַטאַטאָר איז געווען איהר אייגענער מאַן פיליפּ לאַפּאַכין (אָדער לאַפּאַטשין), וועלכער פלעגט נאָך דערצו שלאָגען און רודפען זיין ווייב און ביי איהר אַוועקנעמען דעם גאַנצען פערדינסט. ווען לאה האָט שוין נישט געקענט אויסהאַלטען די ברוטאַלע בעהאַנדלונג, האָט זי געדראָהט איהר מאַן, אַז זי וועט איהם מסר'ען ביי דער פּאָליציי. ער איז דאַן ענטלאָפען, מען ווייסט נישט וואוהין. די פרוי איז געבליבען אַליין אַרבייטענדיג ווייטער אין איהר טרויעריג־שענדליכער פרנסה. אָבער דער „צבי מיגדאל" לאָזט נישט קיין פרויען אויף הפקר.

אין אַ שעהנעם טאָג איז געקומען צו לאה גאסקין דער פּרעזידענט פון „צבי מיגדאל", סימען ברוטקעוויטש, און געפאָדערט, אַז זי זאָל זיך אויסזוכען אַן'אַנדערען רופיאַן, וועלכער זאָל פערטרעטען דעם ענטלאָפענעם פיליפּ, אַז נישט וועט מען איהר פערשליסען דאָס הויז. דער פעראיין „צבי מיגדאל" קאָן נישט צולאָזען, אַז אַ פרוי זאָל זיך אָפּגעבען מיט פּראָסטיטוציע אָהן אַ רופיאַן. לאה האָט נישט געוואָלט דערפיהלען די פאָדערונג, און אויך אַן'אויסגלייך וועלכען ברוטקעוויטש האָט איהר פאָרגעשלאָגען האָט זי נישט געוואָלט אָנעמען. דער „אויסגלייך" איז בעשטאַנען אין דעם, אַז זי זאָל אָפּגעבען אַ העלפט פון איהר פערדינסט צו ברוטקעוויטש'ן, דעם פּרעזידענט פון „צבי מיגדאל". נישט קענענדיג בעוועגען די פרוי צו אַן „אויסגלייך", האָט ער איהר געדראָהט, אַז זי וועט בעדויערען איהר עקשנות.

עטליכע טעג נאָך דעם דאָזיגען נישט געלונגענעם אויסגלייך, איז געקומען צו לאה גאסקין דער שטאָטישער געזונט־אינספּעקטאָר אין דער בעגלייטונג פון אַן'אַנדערער פערזאָן און ער האָט דער פרוי איבערגעגעבען עפּעס אַ שריפט אין וועלכען די פרוי ווערט אָנגעקלאָגט, אַז זי האָט עובר געווען אויף עפּיס אַ געזעץ אָדער פאַרשריפט. אין אַ פּאָר טעג אַרום האָט מען איהר פערשלאָסען דאָס שאַנד־הויז. דאָס הייזעל איז געבליבען געשלאָסען אַכט מאָנאַטען ביז ס'איז בעוויזען געוואָרען „די אומגערעכטיגקייט", וואָס מ'איז בעגאַנגען געגען דער פרוי.

די טענה, אַז די אומגליקליכע פרויען פערשווייגען אַלע רדיפות פון זייערע „חתנים" און פייניגער און ווילען זיי נישט פערקלאָגען איז נישט ריכטיג. אין די אַרכיוועו פון פערשידענע אונטערזוכונגס־ריכטער האָט מען געפונען 180 דאָקומענטען פון אָנגעהויבענע פּראָצעסען, וועלכע מען האָט שפּעטער „אָפּגעווישט". דער איינפלוס פון רופיאַנישען געלד האָט געגרייכט גאָר ווייט ביז צו אַ טייל ריכטער. זעהענדיג דאָס, האָבען די פרויען מורא בעקומען אנצוקלאָגען זייערע או'ס־נוצערס. סאי ווי האָט עס נישט געבראַכט קיין שום ערפאָלג. דער פאַקט פון פערשליסען הייזלעך פון פרויען, וואָס האָבען פּראָטעסטירט געגען זייערע רופיאַנעס איז פאָרגעקומען אַ סך מאָל און עס בעווייזט ווידער די מאַכט פון די רופיאַנעס און פון זייער פעראיין וועלכער האָט געהאַט די בעסטע בעציהונגען מיט דער פּאָליציי.

מען פערקויפט פרויען אויף אַ טאַרג

ווי ווייט זיכער די רופיאַנעס האָבען זיך געפיהלט אין בוענאָס־איירעס בעווייזט דער פאַקט, אַז עס פלעגן פאַרקומען פרויען־טערגער וואו רופיאַנעס האָבען געקויפט און פערקויפט זייערע פרויען. די טערגער פלעגן פאַרקומען אין דער נאָבעלסטער אַריסטאָקראַטישער גאַס פון בוענאָס־איירעס, אויף דער אַוועניד אַלוועאַר, אין קאַפע „פּאַריזען", וועמענס אייגענטימער, יחיאל מאָסטאָוסקי איז איצט אַרעסטירט אַלס מיטגליד פון דעם אויפגעלעזטען פעראיין „צבי מיגדאל".

דער טאָרג אויף פרויען פלעגט געמאַכט ווערען אויך אין אַזעלכע פאַלען, ווען אַ פרוי האָט זיך נישט „פיין" אויפגעפיהרט געגען איהר רופיאַן. דער בעליידיגטער רופיאַן פלעגט איהר דאַן פערקויפען און מען האָט זי אַלס אַ שטראָף פערשיקט אין אַ פערוואָרפענעם געגענט פון דער רעפּובליק.

דער סיסטעם פון בעשטראָפען ווידערשפּעניגע פרויען איז געווען אויסגעאַרבייט אין אַלע פרטים און ער איז אויסגעפיהרט געוואָרען אַ דאַנק דער דיסציפּלין און געגענזייטיגער אונטערשטיצונג פון אַלע מיטגלידער פון „צבי מיגדאל".

פאַר אַ קליינער אונגעהאָרכזאַמקייט האָט מען די פרוי דעפּאָרטירט אין אַן'אַנדער הייזעל. פאַר אַ גרעסערע עבירה זענען שוין געווען העַרבערע שטראָפען, ביז פערקויפען אין טאָג און פערשיקען אין אַ ווייטען געגענד. מען פלעגט אויך אַרויפלעגען אויף ד יזינדיגע געלד־שטראָפען ביז צו דער סומע פון 2,000 פּעזאָס, וועלכע דער נייער רופיאַן האָט געמוזט איינקאַסירען ביי דעם אומגליקליכען קרבן פון דעם ביסעל געלד, וואָס ער האָט איהר איבערגעלאָזט פון איהר שענדליכען פערדינסט. דער נייער רופיאַן האָט דאָס געלד איבערגעשיקט דער חברה „צבי מיגדאל", וועלכע האָט עס אויסגעצאָהלט דעם פריהעריגען בעזיצער פון דער פרוי.

אויך ווען אַ פרוי האָט סתם אַזוי, אָהן אַ פאַרוואָס פערלאָזען איהר רופיאַן און זיך גענומען אַן'אַנדערען „בעשיצער", האָט דער „צבי מיגדאל" אַרויפגעלעגט אויף דער פרוי אַ חוב צו בעצאָהלען איהר פריהערדיגען רופיאַן אַ סומע ביז 2500 פּעזאָס, וועלכער דער נייער רופיאַן האָט געהאַט די פליכט איינצוקאַסירען או ןדורכ'ן פעראיין איבערצוגעבען דעם אַלטען בעזיצער. די דאָזיגע געלד־שטראָף איז בעטראַכט געוואָרען אַלס אַ זעהר יושר'דיגע. דאָס געלד איז געווען אויף רייזע־קאָסטען פאַר דעם „פערלאָזענעם" ער זאָל קענען פאָהרען קיין אייראָפּע זיך אויסזוכען אַ נייע פרוי.

(סוף — מאַרגען).

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכב בטח ושענן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין ביוראָ

פון ד. מאַנעלא

וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף
פּיעטריקאָווער 17, לינקע אָפיצינע
פּאַ־טער. טעל. 124-95

וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פּינקטליך און געוויסענהאַפט געשריבען אַ־לערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַטורעס, קלויזולעס, זאַכצופּיטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אוזשאָנד ראַזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה

מיט אַכטונג ד. מאַנעלא,
פּיעטריקאָווער 17, 1־טער הויף

א טאטע איז א טאטע

(אַן'איינפאַל)

פון ז. לעווין.

אַ לאַנגע צייט זענען זיך די צוויי פאַמיליעס, זילבערשמיד און באַריש, געווען גוטע פריינד; מ'האָט זיך אַלע ווייַלע געזעהען, מ'איז אָפט געקומען איינע ביי די אַנדערע צו גאַסט; איבערהויפּט די צוויי פרויען זענען זיך די נאָהענטסטע חבר'טעס געווען. און ווי עס טרעפט אָפט אין אונזער לעבען, איז אויך דאָ געווען נישט ווי מ'מיינט, אַז עס דאַרף זיין: זילבערשמיד איז געווען אַ שעהנער מאַנסביל — איז זיין ווייב געווען אַ גרויסע מיאוס־קייט; באַריש איז געווען אַ מיאוסער, און זיין ווייב איז געווען אַ זעהר שעהנע פרוי.

זענען זיך די צוויי פאַמיליעס געווען די בעסטע פריינד, ביז ס'האָט פּאַסירט אַ „מאָדנע" געשיכטע — אַ געשיכטע, וואָס טרעפט נישט נאָר אָפט, אָבער דאָך אַמאָל.

עס איז שוין אַזוי אויסגעקומען, אַז די צוויי פרויען האָבען געדאַרפט אין איין צייט אַוועקלייגען זיך אין קימפּעט, און זיי האָבען צוזאַמען גענומען צוויי בעטלעך אין שפּיטאָל, אַ בעטעל לעבען אַ בעטעל. און אין די ערשטע טעג פון זייער קימפּעט איז דאָס פאָרגעקומען די מאָדנע פּאַסירונג — דורך אימיצענס פערזעהן, אַ נאַכלעסיגקייט, האָט מען פערביטען די ביבים, די צוויי יונגלעך, און מ'האָט בשום אופן נישט געקאָנט דערקענען וועלכעס קינד ס'איז דער מאַמע'ס און וועלכע יענער מאַמע'ס.

וואָס דאָרטען האָט זיך אָפּגעטון, וואָס די צוויי מאַמעס האָבען איבערגעליטען, קען קיין שום מענש נישט איבערגעבען. די ביידע מאַמעס זענען געווען אָפּגעשוואַכט פון „האָבען" זייערע קינדער. ס'האָט זיך אָבער ביי זיי נאָך געפונען כוחות נייע כוחות — צו וויינען און קלאָגען.

צו די ביידע מאַמעס האָט מען אַלע מאָל געמוזט צוטראָגען ביידע קינדער און יעדע פון זיי האָט זיך אויסגעקליבען דאָס „בעסערע" קינד; און ס'האָט זיך אויסגעוויזען, אַז זיי זענען שוין צופרידען, און ס'איז אַ סוף פון אומגליק. אָבער באַלד, גאָר גיך, האָבען זיי ביידע חרטה געהאַט, אָדער איין מאַמע האָט חרטה געהאַט, און זיך צורווינט און צוקלאָגט פון דאָס־ניי. איינע האָט געוואָלט איבערבייטען די קינדער, און די אַנדערע האָט נישט געוואָלט געבען. און טאָמער האָט זי זיך שוין געלאָזט איינרייַדען און איבערגעביטען, האָט זי אי זאַ ווייַלע אַרום חרטה געהאַט אויפ'ן איבערבייט.

ס'האָט זיך אויסגעוויזען, אַז די מאַמעס וועלען קיינמאָל צו זיך נישט קומען, זיך נישט לאָזען איינשטילען און בערוהיגען. מ'האָט צו זיי גערעדט, געפּרובט זיי איינרייַדען, מ'האָט זיך ביי זיי געבעטען, מ'האָט זיך געמאַטערט צו בעווייזען זיי מיט אַלערליי סמנים, אַז יעדע פון זיי האָט זיך אויסגעקליבען דאָס „ריכטיגע" קינד, ס'איז איהר קינד, און ס'איז געווען אַרויסגעוואָרפען אַלע אַרבייט און מיה. אַט, אַט, דאַכט זיך, האַלט מען שוין מיט זיי אויף אַ דרך — זיי הערען וואָס מ'רעדט צו זיי, פערשטעהען וואָס מ'זאָגט זיי, ווי אַלע מענשען; אָבער מיט אַמאָל ווידער אַ געשריי מיט אַ יללה — מ'האָט חרטה אויף דעם אויסגעקליבענעם קינד, און מ'נעמט ווידער קלייבען, מ'קלייבט אויס, און מ'האָט באַלד חרטה.

ס'איז נישט געווען קיין עצה, נישט געווען קיין אַרויסגאַנג פון דער לאַגע. ס'איז געווען שלעכט.

אָבער נאָך אַלע געוויינען און געשרייען האָט איינע פון די צוויי פערצווייפעלטע מאַמעס, מסתמא אַ שטאַרקערע אין גייסט און אַביסעל פערשטענדיגער פון דער צווייטער מאַמע, אַליין מיטגעהאָלפען ברענגען צ וא סוף; זי האָט זיך געשטאַרקט און איינמאָל פאַר אַלעמאָל פעסט אָפּגעמאַכט ביי זיך, און אַלעמען צוגעזאָגט, אַז זי וועט שוין מעהר נישט וויינען און קלאָגען, זי לאָזט אַליך איבער צו יענער, צו דער צווייטער מאַמע. זאָל מען צוברענגען צו יענער ביידע קינדער און זאָל יענע נעמען וועלכעס קינד זי וויל אַליין, און זי אַליין וועט צונעמען די „איבערגעבליבענע" קינד. אָבער דאָס מוז שוין זיין צום לעצטען, קיינע בייטעניש נישט מעהר.

האָט מען צו דער צווייטער צוגעבראַכט ביידע קינדער; זי האָט געקליבען און געקליבען. אַ ווייַלע האָט זי געוואָלט איין קינד; אַ ווייַלע די אַנדערע. און זי האָט שוין ענדליך אויסגעקליבען, און מ'האָט גענומען טראָגען דאָס אַנדערע קינד צו יענער מאַמען, האָט די קלייבערקע אַרויסגעלאָזט אַ קוויטש — — זי וויל יענס קינד — — האָט מען ווידער איבערגעביטען. און אַלע האָבען געמיינט, אַז דער סוף איז שוין געקומען. ס'איז אָבער נישט געווען אַזוי.

גאָר גיך האָט זי זיך פון דאָס־ניי צעיאָמערט איהר האַרץ זאָגט איהר, האָט זי געקלאָגט, אַז דאָס איז נישט איהר קינד; זי קען דערקענען, ווי אַזוי דאָס קינד נעמט איהר ברוסט אין מיילעלע, אַז דאָס איז נישט איהר קינד! זי מוז זיך האַלטען מיט א פרעמד קינד, און איהר אייגען קינד האָט מען אַריינגעגעבען אין פרעמדע הענט. זי וויל צוריק איהר אייגען קינד!

אָבער יענע, די שטאַרקערע, איז געבליבען ביי דאָס איהריגע: ניין און ניין! מ'האָט זיך ביי איהר געבעטען, זי זאָל נאָכגעבען נאָך איין מאָל, צום לעצטען מאָל און מעהר שוין נישט. מען האָט איהר געמאַכט קאָמפּלימענטען, אַז זי איז די קליגערע, דאַרף זי נאָכגעבען. מ'האָט אָבער ביי איהר גאָרנישט געקאָנט פועל'ן.

זי האָט געזאָגט, אַז זי זאָל אפילו וויסען, אַז זי האַלט זיך מיט נישט איהר קינד, וועט זי שוין אויך מעהר נישט איבערבייטען דאָס קינד. זי האָט דאָס געוויס נישט געמיינט, אַז מ'האָט דאָס איהר טאַקע נישט געגלויבט; אָבער אַזוי האָט זי געזאָגט. און מ'האָט געזעהן, אַז איז שטאַרק איינגעשפּאַרט, און זי מיינט אויסצופיהרען.

און די גאַנצע געשיכטע האָט זיך אָנגעהויבען צוריק פון אָנהויב.

* * *

ביז איצט איז אַלץ גערעדט געוואָרען וועגען די מאַמעס. און ווער קען דען האָבען צו זיי טענות? וועלכע מאַמע וויל דען, אַז איהר קינד זאָל פערבלייבען אין פרעמדע הענד, אויף אייביג פערפרעמדט ווערען?! אָבער מיט די טאַטעס איז שוין געווען אַביסעל אַנדערש. אַ טאַטע וויל אויך געוויס האָבען זיין אייגען קינד ביי זיך, נישט ביי ווילד פרעמדע מענשען. מאַנסבילען זענען דאָך אָבער פאָרט מאַנסבילען; האָבען זיי נישט געוויינט או ןנישט געקלאָגט. און איינער פון די צוויי טאַטעס. דער שעהנער מאַן פון דער מיאוסער ווייב האָט די גאַנצע געשעהעניש זיך נישט גענומען צום האַרצען; בלויז פון יוצא וועגען געווען אַביסעל אומעטיג. ער האָט נישט געהאַט וואָס צו נעהמען זיך צום האַרצען; איהם איז געווען אַלץ איינס; ער איז זיכער געווען, אַז ווי די זאַך זאָל זיך נישט אויסלאָזען, וועט אַלץ זיין קינד בלייבען ביי איהם — — ער האָט געפיהרט אַ געהיימע ליבע מיט דער שעהנער פרוי פון דעם מיאוסען מאַן, און ער האָט ביי זיך געוואוסט, אַז ער איז דער טאַטע פון ביידע יונגלעך.

ווי די שלעכטע צייטען שפיגלען זיך איצט אפ אין די לוסטיגע רעסטאראנען אין ניו-יארק

זיי שפיגלען זיך אויך אפ אין די איסט-סאידער קאבארעטס. — די געוועזענע גבירים, וואס מען טרעפט דארט און די סצענעס, וואס מען זעהט. — בעדינער געוועזענע רוסישע אריסטאקראטען און בעזוכער געוועזענע אמעריקאנער מיליאנערען

צוזאמען מיט א בעקאנטען רוסישען שוישפילער, וועלכער האט זעהר ליב לוסטיגע רעסטאראנען מיט „אטמאספערע", בין איך מיט א קורצער צייט צוריק איינמאל שפעט ביינאכט אריינגעקומען אין איינעם פון די רוסישע קאבארעט'ס, וואס געפינען זיך אינ'ם בראדווייער געגענד.

ביים איינגאנג איז געשטאנען אנ'עלטערער מאן א לאקעי, וועמענס אויפגאבע ס'איז געווען צו העלפען די געסט אויסטון די אויבערשטע מאנטלען און עפענען די טיר פאר זיי. און ווען דער רוסישער שוישפילער, וועלכער איז דאן גראד געווען אין א לירישער שטימונג, האט דעם עלטערען מאן דערזעהן, איז ער געבליבען שטעהן א צוטומעלטער, פונקט ווי ער וואלט זיינע אייגענע אויגען נישט געגלויבט, און דאס פנים איז ביי איהם געווארען בלאס.

— מיכאאיל גריגאריעוויטש ? — האט ער מיט א ציטערדיגער שטימע זיך געווענדעט צום עלטערען מאן, אויסשטרעקענדיג צו איהם די האנד.

דער עלטערער מאן האט זיך מיט איהם ביי דער האנד בעגריסט, או ובאלד איז ביי איהם אויך דאס פנים געווארען בלאס, און ער האט שטיל געזאגט:

ענטשולדיגט, מיין נאמען איז נישט מיכאאיל גריגארעוויטש. איהר האט א טעות...

אויף מארגען איז דער עלטערער מאן מעהר נישט געקומען און מען האט אויף זיין פלאץ גענומען אנ'אנדער לאקעי...

און ארויסגעוויזען האט זיך אט וואס:

דער עלטערער מאן, וואס האט געארבייט אלס א לאקעי ביי דער טיר פון א רוסישען קאבארעט אין ניו-יארק, איז אין איינער פון די גרעסטע שטעדט אין קאווקאז געווען דער מיליטערישער קאמענדאנט און לויט זיין „טשין" — א גענעראל.

גראד איז ער געווען פון די, וואס האבען נישט געוואלט, אז מען זאל וויסען, ווער ער איז אמאל געווען. אבער אין דעמזעלבען רעסטאראן איז אויך אין אנדערע רעסטאראנען פון דעם מין זענען געווען און זענען נאך איצט דא א גאנץ היבשע צאהל געוועזענע רוסישע אריסטאקראטען, וועלכע ווילען דוקא יא, אז מען זאל וויסען זייער יחוס פון אמאל; זיי ארבייטען אין די רעסטאראנען אלס לאקייען און אלס קעלנער.

אבער אויב פריהער זענען בלויז די לאקאיען און בעדינער אין יענע רעסטאראנען געווען פון דעם טיפ „געוועזענע", זענען איצט די געסט אויך „געוועזענע". די בעדינער זענען געוועזענע רוסישע אריסטאקראטען און די געסט זענען געוועזענע אמעריקאנער מיליאנערען, אדער גלאט געוועזענע רייכע לייט, וועלכע האבען ערשט נישט לאנג צוריק געפיהרט די גרויסע געשעפטען און זיך געלאזט וואוילגעהן אויף וואס די וועלט שטעהט.

יא, אין די בראדווייער לוסטיגע רעסטאראנען, וואו מען האט אמאל געדארפט צאהלען צוויי און א האלב דאלאר בלויז פאר א שטול, שפיגלען זיך אפ די איצטיגע שלעכטע צייטען אויף אזא מערקווירדיגען שטייגער, אז ערגיץ אנדערש קען מען דאס גארנישט זעהן.

א סך שטענדיגע בעזוכער, וועלכע פלעגען אמאל אין יענע רעסטאראנען אויסגעבען א סך געלד זענען איצט אינגאנצען פערשוואונדען און מען זעהט זיי גארנישט מעהר. פונקט ווי אין וואסער אריין.

און דאס איז נישט דערפאר, וואס זיי זענען

(בריף פון אמעריקא)

געהארען לייטישער, אדער סאלידער, נאר פשוט דערפאר, וואס זיי זענען געווארען ארעם. דער קראך אויף וואל סטריט האט זיי אינגאנצען רואינירט; זייערע פערמאגען מעהר גארנישט, און זיי זענען צופרידען, ווען זיי קענען כאטש ווי עס איז אויסקומען. וועגען געהן פערברענגען אין לוסטיגע רעסטאראנען קלערען זיי מעהר נישט.

ערגיץ אויף גאסען, וואו א סך מענשען געהען פערביי, שטעהען זייערע אויטאמאבילס מיט ווייסע ציפערען אויף די שויבען, די ציפערען — ווי ווייסע וועהרים, וואס האבען זיך צום גלאז צוגעקלעפט — זאגען אהן ווערטער, אז דער און דער אויטאמאביל פערקויפט זיך פאר אזא און אזא שפאט ביליגען פרייז. די אייגענטימער פון די אויטאמאבילען זעהט מען נישט; זיי שעהמען זיך מיט זייער געפאלענקייט, בעהאלטען זיי זיך ערגיץ און ווייזען זיך נישט.

אין דיזעלבע אויטאמאבילען האבען זיי אמאל וועלטען איבערגעקעהרט; אין דיזעלבע אויטאמאבילען זענען זיי אמאל אויף ברייטע וועגען געפאהרען און ביי די רייכסטע האטעלען און רעסטאראנען זיך אפגעשטעלט. איצט, אבער, זענען די צייטען גאר אנדערע. וועגען אזא זאך, ווי פערברענגען א פאר שעהן אין א לוסטיגען רעסטאראן און זיך לאזען וואוילגעהן, קען מען גארנישט קלערען.

געפאלענע מענשען, אין די טויזענטער און טויזענטער צעהלען זיי זיך.

עס זענען אבער פערהאן אויך אזעלכע, וואס זענען נישט אינגאנצען פעראָרימט געווארען, זיי האבען טאקע א סך פערלוירען, אבער עס האט זיך זיי דאך איינגעגעבען עפיס צו ראטעווען פון דעם פייער, וואס האט געברענט, און זיי קומען נאך פון צייט צו צייט אין די בראדוואיער לוסטיגע רעסטאראנען, וואו זיי זענען אמאל געווען אפטע געסט.

אבער דאס קומען, ווי אויך דאס פערברענגען, טראגט שוין אינגאנצען אנ'אנדער כאראקטער. נישטא מעהר דער פערנעהם. נישטא מעהר די ברייטקייט, עס איז שוין גאר נישט דער שטעל.

אט זיצט איינער ביי א טישעל און עסט א קאוויאר-סענדוויטש און טרינקט א גלאז-טיי. עסענדיג, קלערט ער אלץ וועגען דעם וויפיל דער סענדוויטש קאסט.

און עס זענען געווען צייטען, ווען דערזעלבער מענש פלעגט אין דעמזעלבען רעסטאראן אריינקומען מיט א „סוויטע" פון צעהן-פופצעהן מענשען, און אלע האבען געגעסען און געטרונקען אויף זיין חשבון. שאמפאניער און בראנפען האט זיך ווי וואסער געגאסען. ארום די טעפלעך קאפע האבען זיך ד יפלאמען פון אנגעצונדענעם ליקער געשלענגעלט, און די בעדינער, געוועזענע רוסישע אריסטאקראטען, האבען ארום זיין טישעל געפארעט און זיך אין דרייען געבויגען, ווייל זיי האבען געוואוסט, אז ער דער אמעריקאנער מיליאנער, האט א ברייטע האנד און גיט דעם שעהנעם טרינקגעלד.

איצט פארעט מען שוין נישט מעהר ארום איהם און עס טרעפט גאר אמאל, ווען דער בעדינער זעצט זיך אוועק לעבען איהם און רעדט.

רעדען די צוויי „געוועזענע" — א געוועזענער רוסישער אריסטאקראט און א געוועזענער אמעריקאנער מיליאנער...

ביידע געפאלענע, ביידע יורדים, און ביידע האבען א סך צו דערצעהלען פון אמאל....

„אמאל איז געווען"...

אלץ אמאל איצט איז גאר נישט

און אט זיצט נאך איינער, ער זיצט מיט א דאמע, וועלכע האט שוין ווייט די צווייטע יוגענד אריבערגעשפאנט. אמאל פלעגט ער דא זיצען מיט א סך יונגערע און שעהנערע. עס איז כמעט נישט אוועק קיין איין אווענד, ער זאל נישט קומען מיט א שעהנער דאמע. אין אנפאנג האט ער זיי געביטען; אט איז ער געקומען מיט איינער און אט שוין מיט אנ'אנדערער. דערנאך האט ער אנגעהויבען אריינקומען מיט איינער א „שטענדיגער" און מען האט געוואוסט, אז די איז זיין געליבטע און אז ער האלט זיי אויס אין א רייכען אפארטאמענט...

א סך, זעהר א סך געלד האט ער אין יענעם רעסטאראן אויסגעגעבען, פערברענגענדיג שפעט נאך האלבער נאכט מיט דער „שטענדיגער געליבטער", וועלכע האט אזוי שעהן און אזוי פאלש געקענט שמייכלען און אזוי גראציעז און אזוי צו־לאזען געקענט טאנצען..

אבער וואס פאר א ווערט האט דאס דעמאלסט געהאט געלד?

ער האט אין איין טאג געקאנט מאכען א פאר צעהנדליג טויזענד דאלאר אויף דער בערזע, בה, וואס זשע האט זיך אנגעזעהן א דאלאר?!

האט די שווארץ-חנ'עוודיגע זינגערין מיט די לאנגע אויערינגלעך א ציגיינערישען ראמאנס געזונגען — א ראמאנס, וואס האט א טאריע געשטאך ערגיץ אין הארצען, האט ער איהר צוויי דאלאר צוגעווארפען, האט דער קאזאק ראשיג די „לעסגינקא" אויסגעטאנצט, האלטענדיג מעסערס אין מויל האט ער איהם אויך צוויי דאלאר צוגעווארפען. האט דער באלאלאיקע-ארקעסטער איפאליטאוו-איוואנאוו'ס „קאווקאזישע עסקיזען" שעהן געשפילט, האט ער ווידער א דאלאר, אדער צוויי, צוגעווארפען.

זיי זענען געפלויגען, די דאלארס.

ווארים, וואס איז א דאלאר, ווען מען האט א „שטענדיגע געליבטע", וואס פער'שיכורט מיט איהרע בליקען און פיהרט צו ביז וואהנזין מיט איהר ליידענשאפט!

א קלייניגקייט עפעס!

איז טאקע געווען:

„הפקר, הפקר, אלעס הפקר,
הפקר ווייב או והפקר קינד,
א כפרה טויזענד וועלטען
פאר איין שעה פון מוט און זינד".
(ח. נ. ביאליק).

געזאגט האט מען, אז דער מאן האט א ווייב מיט קינדער, און אז דאס ווייב איז דוקא זעהר א וואוילע און זעהר א פיינע. אבער דאס איז געווען פון די קלייניגקייטען, וואס מען נעמט נישט אין אכט... דער מענש האט א פנים געהענקט, אז אזוי וועט שוין אלע מאל זיין. אבער עס האט זיך אויסגעלאזען אנדערש. עס איז געקומען א קראך, דער מענש האט א סך פערלוירען; ער האט שוין מעהר נישט קיין געלד.

זעהט עס איצט טאקי גאנץ אנהערש אויס אויף בראדוויי

פ. רויטמאן.

צו די וואס רי דזאון צו די וואס שוויגען

ענטפער פון פראפ. דובנאוו אויף די בעגריסונגען צו זיין יובילעי

בערלין (י.ט.א.) פראפ. שמעון דובנאוו האט אין צוזאמענהאנג מיט די מאסען-בעגריסונגען, וואס ער האט בעקומען צו זיין 70-יעהריגען געבורטס-טאג פערעפענטליכט פאלגענדעס:

„הונדערטער בעגריסונגען, וואס זענען אנגעקומען צו מיין 70 יעהריגען יובילעאום, לעגען אויף מיר ארויף א חוב אבצוגעבען א הארציגען דאנק אלע פערזאנען און אינסטיטוציעס, וואס האבען מיר אנגעטון אזא כבוד. שטימען פון דער גאנצער יודישער וועלט בעווייזען נאכאמאל, אז עס איז דא א וועלט יודענטום, א לעבעדיגער סינטעז פון אמאל און היינט. בעזונדערס האבען מיר געפ־ייט די אבקלאנגען פון מיינע היסטארישע געדאנקען, וואס איך האב דערהערט אין די בעגריסונגען פון דייטשלאנד, וואו מיר איז בעשערט פערענדיגען מיין לעבענסווערק. איך האב שטענדיג בעטראכט דאס דייטשע יודענטום ווי א פעסטונג פאר אונזער קולטור אויפ'ן גרענעץ פון מזרח און מערב, און איך האף, אז איהם וועט נאך אויסקומען שפילען אנ'אקטיווע ראל אין אונזער נאציאנאלער אויפלעבונג.

דאנקענדיג אלעמען, וואס האבען זיך אבגערופען אויף מיין יובל אין פערשידענע לענדער, שיק איך מיין הייסען גרוס, בעזונדערס יענע, וואס האבען געמוזט שווייגען אין דעם איינציגען לאנד, פון וואנען עס קאן נישט אנקומען א פריי ווארט: אין מיין היימלאנד, דעם היינטיגען סאוויעט-רוסלאנד, מיין ווארט וועט אודאי נישט דערגעהן צו זיי, אבער אויב ווען עס איז וועט עס דערהערט ווערען, זאלען זיי וויסען, אז וועגען זיי, מיינע ליידענדע ברידער, איז געווען מיין טראכטען, מיין טיפער טרויער אין די דאזיגע „פייערליכע" יובל טעג".

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87
צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 8 — 2 נאכמ. און פון 6 — 9 אווענד

Dr. Z. Rakowski
ספ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע ונערושער 17 פון 10—11 און פון 2—5

די פערשאלטענע ירושה

(54 גרויסער ראמאן פון ליידענשאפט ליבע און פערברעכען.

מערי האט א שאקעל געטון מיט'ן קאפ.

קיין ווערטער האבען זיך איהר נישט געלייגט אויף די ליפען...

איהר האט זיך אויסגעוויזען, אז זי גייט פיינליך, פאמעלעך ארונטער פון זיבען.

— איך וועל א פרוב טון! — האט דזשעיקאבס א ברום געטון צווישען די צייהן. — איך וועל זיך צו זיי אליין! א נעהם טון, און... דער אויבערשטער, אויב עס איז נאך פערהאן יושר, וועט מיר אין דעם צוהעלפען... דער כלב, מאריץ האט דאך מיך געקאטעוועט טאג-ווי-נאכט... מיט'ן קאנטשיק... מיט'ן קאנטשיק... געקאטעוועט, ווי א הונד.... ווי א פערשאלט פערד, וואס פאלט פון די פיס... איך וועל זיך איצט מיט איהם אפרעכענען!.. מעהר האב איך פאר איהם קיין מורא נישט!.. מיט פחד קאן מען זיך דא איצט נישט העלפען!.. איך האב אבער מורא, אז זיי קאנען אייך דער'הרג'ענען... גאט דער איינציגער ווייסט, וואס דער פערפלוכטער מאקסעל קאן מאכען מיט אייך.

— וואס ווילט איהר טון? — האט מערי אומרוהיג א פרעג געטון.

דזשעיקאבס האט אויפגעהויבען דעם קאפ, און א קוק געטון איהר אין די אויגען אריין.

— איך וועל פרובען צו זיין א מאנספערשוין... צום ערשטען מאל פון דעם טאג אן, וואס זיי האבען מיך געפאקט. — האט ער זיך פאמעליך אפגערופען — אויב זיי וועלען מיך אורעקלייגען, איז — מילא!.. פערפאלען!.. איך וועל פונדעסטוועגען, האבען מיינס אפגעטון!.. און איהר, פריילין, זיצט רוהיג... נוצט אויס א פרייע מינוט און לויפט גלייך אין גוטער-מאנס קעלער... ער איז א גרויסער און א פינסטערער, און איך וועט לייכט זיין זיך דארטען צו בעהאלטען...

— הער דזשעיקאבס... ווי גאט איז אייך ליב — טוט נישט קיין נארישקייטען! זיי וועלען דאך אייך דער'הרג'ענען.... איהר ווייסט דאך, זיי זענען מערדער... איך בעט אייך — מיר טוט עס!

דזשעיקאבס האט פאמעלעך א שאקעל געטון מיט'ן קאפ.

ער האט מיט די אויגען געמאסטען דעם שטח צום נאפט-לאמפ.

אויפהויבענדיג זיך פון דער קופע שמאטעס, איז ער צוגעגאנגען צו דער וואנד, און זיך אנגעלעהנט אין איהר.

מערי האט זיך פערשטעקט אין א ווינקעל.

צוזאמענדרייענדיג זיך אין א קניילעכעל, ווי א דערשראקען קינד.

אין דער פינסטער, הינטער דער הילצערנער פערצוימונג, האבען זיך דערהערט שריט.

עס האבען א בלינצעל געטון אין דער פינסטערניש צוויי ליכט-פאסען פון עלעקטרישע לעמפלעך.

די „מאלפעס" האבען זיך צוריקגעקעהרט.

— גוטערמאן איז טויט! — האט מערי מיט שרעק ארויסגעשעפטשעט — זייהאבען איהם דער'הרג'עט... ער איז טויט...

די עלעקטרישע לעמפלעך זענען אויסגעלאשען געווארען.

מאקס אפמאן האט געעפענט די פערצוימונג און איז אריין אין קעלער.

נאך איהם גלייך איז אריינגעקומען מאריץ.

ווי נאר מאריץ האט זיך א קעהר געטון, כדי צו פערשליסען די פערצוימונג, האט דזשעיקאבס א שליידער געטון מיט א שטיק שטיין-קויהל אין דער נאפט-לאמפ אריין.

דאס גלעזעל האט זיך צושאטען אויף שטיקלעך, און די לאמפ האט זיך אויסגעלאשען.

מערי האט דערהערט אין דער פינסטערניש א שארפען אויסגעשריי, א צוזאמענשטויס פון קערפערס, און אנ'אמפערניש אויף דער ערד...

עס האט זיך אנגעהויבען א פערביסענער, בייזער קאמף.

ס'האבען זיך געהערט קלעפ פון שווערע שטיוועל, א כריפען פון די שלעגערס, און מאקס'עס קול, וואס האט געשריען אין דער פינסטערניש:

— מאריץ! מאריץ!

עפעס האט א קניפס געטון.

מאקס האט ארויסגעקראגען פון טאש זיין עלעקטריש לעמפעל און איהם אנגעצינדען.

דער שמאלער שטראל האט בעלויכטען די גופים פון צוויי מענשען, וואס האבען זיך געאמפערט ביי דער אפענער פערצוימונג.

דזשעיקאבס האט זיך מיט דער גאנצער שווערקייט פון זיין קערפער ארויפגעוואליעט אויף מאריצען און מיט די פינגער זיך איינגעקלעמט אין זיין גארגעל.

מאריצעס פיס האבען זיך הילפלאז געבאמבעלט איבער דער ערד, די קנאפלען פון די שטיוועל האבען געקלאפט איבער דער שטיינערנער פאדלאגע, און פון האלז האט זיך איהם ארויסגעריסען א פיינליכער, שוואכער כארכעל.

דזשעיקאבס האט הויך געלאכט, קריצענדיג מיט די צייהן.

— כארכעל!.. כארכעל, א כאלערע אין דיר! וואו איז איצט דיין קאנטשיק?.. האסט פערגעסען מיטצונעהמען, טייערינקער?.. דו האסט מיך געקנאלט מיט דער בייטש, און, איך, גוטער ברודער, קיצעל דיך מיט די נאקעטע פינגער!.. אט אזוי, בראטשיקל!.. אט אזוי!

מאקס האט נישט פערלוירען דעם מוט, געמאכט א שריט פאראויס, און אויפגעהויבען דעם קאנטשיק פון דער ערד...

דזשעיקאבס וועלכער איז משוגע געווען פאר צארן האט עס נישט בעמערקט.

אפגעהענדיג אין א זייט, האט זיך מאקסעל פערמאסטען מיט'ן קאנטשיק אויף דזשעיקאבס'ס קאפ.

מערי האט ארויסגעלאזט א שארפען, שנייד־יגען געשריי, פערשטעלענדיג זיך, די אויגען.

(פארטזעצונג קומט)

מיט 25% ביליגער ווי איבעראל!

דאמען= הערען= פעלצען

ווי אויך אלע איינצעלנע פעלעכלעך אין א רייכען אויסוואהל מיט גוטע בעדינגונגען אין פעלץ=ווארען-געשעפט פון

י. שווארצמאן נארוטאוויטשא 42

— טעלעפאן 166-31 —

קלאנג=פילם=טעאטער

„MIMOZA"

ul. Kilińskiego 178.

פון דינסטאג דעם 21-טן ביז מאנטאג דעם 27-טן אקטאבער 1930

גרויסער קלאנג=פילם פון אייראפ. פראדוקציע!

ריי״ץ פון אייראפא

אין די הויפטראלען:

אונזער בירגער **IGO SYM**

LILJANA HARVEY, HARRY HALM

אויסערן פראגראם: רעוועלאציאנס=קלאנג=צוגאבע

אנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאג און יום-טוב 3.30 נ"מ

נעקסט. פראגראם: „ניו=יארק ביינאכט"

קינא=טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויס מייסטערווערק פון דער פוילישער פראדוקציע, לויט דער בעריהמטער ערצעהלונג פון M. Srokowski א. נ.:

קולט פון קערפער

מעכטיגע דראמע, קאמף פון צוויי הארציגע פריינד. געשיכטע פון אלמעכטיגער ליבע, וואס צושמעטערט אלע שטערונגען

אין די הויפטראלען:

MICHAŁ VARKONYI

Agnes Petersen-Mozżuchinowa.

פערשטארקטער ארקעסטער.

אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמיטאג. שבת און זונטאג 12 בייטאג.

א ליכטיג לעבען

קען יעדער האבען, וואס וועט ביי מיר קויפען

עלעקטרישע

זשיראנדאלען

פון אייגענער אויסארבייטונג

אויך זשארובעס פון די בעסטע פירמעס ביליגער ווי איבעראל. -- אויך נעהם איך אן אלע עלעקטראטעכנישע איינלאגען פון קראפט און ליכט אנצעסיאנירט דורך דער לאדזער עלעקטראווניע.

מ. זענדעל פלאץ וואלנאשטשי 9

רוג נאוואמיעסקא טעל. 124-98

בעמערקונג: יעדער וואס קויפט ביי מיר א זשארובקע בעקומט א קופאן ביי צושטעלן 25 קופאנען בעקומט אומזיסט א ראדיא-אפאראט קומט וועט איהר זיך איבערצייגען 9 פלאץ=וואלנאשטשי 9.

Dr. Różaner

ספעציאליסט פון הויט און ווענערישע קראנקהייטען און קינדערלאזיגקייט

נארוטאוויטשא 9, טעלעפאן 128-98

נעמט אן פון 8–10; 5–8 אווענד

ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען

Dr. N. HALTRECHT

הויט און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטרקאווער 10

פון 8 ביז 3 נאכמ. און פון 8 ביז 9 אווענד זונטאג פון 9 ביז 1.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med.

A. Uryson

אינערליכע קראנקהייטען

ספעצ. מאגען, דארם און לעבער-קראנקהייטען

קאנסטאנטינער 20 טעל. 215-85

(11-טער ליסטאפאד)

אויפנאהם-שעהן פון 3–5 נאכמיטאג

Dr. med.

W. Eychner

גינעקאלאג אקושער

זגערזשער 11

טעלעפאן 134–72

נעמט אן פון 2–3 נאכמ. און פון 7½–9 אווענד.

וואַרפט ניט אַרויס קיין אויסגעברענטע זשאַרובקעס!

מיר טוישען אוים

אונזערע זשארובקעס אונטערשיידען זיך מיט — גארנישט פון נייע —

יעדע אויסגעברענטע אדער צובראכענע עלעקטרישע זשארובקע אויף א גוטע (רעגענערירטע) געגען צוצאהלונג פון א האלבען פרייז.

מיר גאראנטירען פאר די דויערהאפטיקייט פון - יעדער זשארובקע -

מיר פיהרען אויס מאדערנע ליכט-רעקלאמען פון נעאן=רוירען אין 5 קאלירען פון נישט פלאצענדען גלאז „Pyrex" מיט א 2-יעהריגער גאראנטיע. .·.–.·. זאפארטיגע רעפעראטור פון זעמטליכע נעאן-אינסטאלאציע-בעשעדיגונגען.

פראיעקטען און קאלקולאציעס אויף פערלאנג.

„REGON"

FABRYKA RUR NEONOWYCH i REGENERACJI ŻARÓWEK

właśc. E. DALIG i H. TOKARCZYK

Łódź, Piotrkowska 167, tel. 184-51

השבת אבדה

ס'איז געפינען געווארען א קויט ארויסגעגעבען דורכ'ן לאמבארד זאכאד-ניא 21 אויף 28 זל. אבצונעהמען אין אדמיג. פון דער צייטונג געגען אנאנס-קאסטען. 9134

א יונגע פרוי

וויל זיך גאנץ נאהנט בעקענען מיט אן עלטערען פערמעגליכען מענש געווינשען לאנג געקליידט אפערטען מיט אדרעסען אין אדמיניסטר. אונטער „מענשען" 9135

אכטונג שטעפער-געזעלען!

א נייער און א געהילף ריכטעווער קענען זיך מעלדען צו זיטענפעלד ציגעלגאס 63. 9137

ס'ווערט געזוכט

א האנד-נייערין

פון דאמען-מאגאזין און איין אונטער-מאשינער פון מענער-מאגאזין וואס זאל קענען פרעסן ביי מיללער קאנסטאנטינער 16

א פרייליין

מיט א 6-קלאס. בילדונג זוכט אקאנדיציע

אפערטען אונטער „E.W." אין אדמ. 9406

Samodzielna

BUCHALTERKA

z korzystnym projektem spółki zmieni posadę. Oferty „Dwudziestoletnia" do Redakcji

DR. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27
tel. 151-78

צוריקגעקעהרט

הויט און ווענערישע קראנקה. רענטגען און ליכטהיילאינסט. נעמט אן פון 4—7 אווענד.

Dr. med.

A. Landkof

פאלודניאווא 15

טעל. 138-34

אינערליכע און קינדער קראנקהייטען

צוריקגעקערט

נעמט אן פון 2-3 און 7-8 אוו.

דער ווינטער דערנעהנטערט זיך

בזאָרגט אייך בעצייטענס מיט ווינטער-סחורות און ווייסע סחורות און רעשטען

אין קאנסום=געוועלב

ביי'ל דער **„ווידזעווער מאנופאקטור"**

איהר בעקומט אויך דארט צו אוגנעוועהנליך נידריגע פרייזען ספארט-אנציגער, ארבייטס=אנציגער, דאמען- און הערען=וועש, טיש= און בעט=וועש, וואלענע שטאפען, טריקאטאזשען, שיך, קוכען=געשיר, קאלאניאל = ווארען א.א.וו. א.א.וו.

פאר ה"ה מלוכה- און קאמונאל-בעאמטע, וואס זענען מיטגלידער פון קאאפעראטיווען און געזעלשאפטען, ווערט ערטיילט בעקוועהמער קרעדיט.

19123

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

DR. MED.

L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקהייטן

NAWROT 8, tel. 2,19-90

צוריקגעקעהרט

נעמט אן פון 12–1 און פון 4–7 אווענד.

Dr. med.

J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

איינענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: קלשרקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע רעמענען א. א. וו. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכמ.

Dr. med.

I. Wajnberg

Cegielniana 47, tel. 26-02

אינערליכע קראנקהייטען

ספעציעל פאר לונגען- און הארץ - קראנקהייטען בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון

נעהמט אן אין דערהיים פון 3–5.

א שטריקער

מיט א 7-ער מאשין צו קאפציהערס ווערט געזוכט צו מעלדען זיך פון 2–4 נאכמיטאג ביי ראזען גדאנסקא 8. 9816

ס'ווערט געזוכט

א מאשינער און א קלאפער אין דער קירזשנער-ווערקשטעל ביי שווארצמאן, נארוטאוויטשא 42 טעל. 166-31.

א גוט-קוואליפיצירטע האנד-שפולעריז

צו א 12-ער מאשין, אויך אנ'אויספערטיגערין צו סוויטערס זענען נויטיג. צו ערפארען אין אדמיג.

א רייגער

וואס זאל מיך אויסלערנען רייגען געגען גוטע בעלאהנונג זוך איך. צו ערפאהרען זשעלאזנא 47 אין פאפיר-געוועלב.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים=ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ, עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

-- עפענט פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטער נאר קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. –

וויזיט 3 זל.

ווענערישע כירורגישע קליניק

„SANATO"

אגראדאווא 10 טעל. 243-57

1-טע און 2-טע קלאס

ערצטליכע אויפזיכט

איבער דער מוטער און קינד.

פרייזען פון געבורט

אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנטאר

עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

DR. MED.

H. LUBICZ

ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.

נעהמט ווידער אן

אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32

עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

Dr. med.

B. Robinson

פיעטרקאווער 10, טעל. 131-86

צוריקגעקעהרט

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פראווינץ 6—זל א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און סטילפון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייזן: פאר'ן מעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין האר זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . 60— 4
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . . 18— 8
אונטער דעם שטעט 50 פראצ. טייערע. אויסל. 100 פראצ. טייערע. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman.

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.